

PÖYTÄKIRJA SUOMEN ORTODOKSISEN KIRKON KIRKOLLISKOKOUS Valamon luostarissa

Kirkolliskokouksen ensimmäinen täysistunto 26. marraskuuta 2018 klo 13.00-15.25

1. Kutsu kirkolliskokoukseen

Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous kokoontuu maanantaina 26. marraskuuta 2018 Valamon Kristuksen kirkastumisen luostarissa.

Kirkolliskokouksen työskentely aloitetaan luostarin pääkirkossa klo 12 toimitettavan rukouspalveluksen jälkeen Valamon kulttuurikeskuksessa.

Tänä vuonna tulee kuluneeksi 100 vuotta siitä, kun Suomen eduskunta antoi kirkkoamme koskevan asetuksen marraskuun 26. päivänä 1918. Jublistamme tätä tapahtumaa Valamon luostarissa sunnuntaina 25.11.2018 klo 9 alkavalla jumalallisella liturgialla ja päiväjuhlalla Valamon kulttuurikeskuksessa. Kutsun lämpimästi kirkolliskokousedustajat osallistumaan tähän juhlaan.

Helsingissä 28. toukokuuta 2018

*Leo
Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa
kirkolliskokouksen puheenjohtaja*

2. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin Palmusunnuntain avuksihuutostikiira ”Tänään Pyhän Hengen armo kokosi meidät yhteen”.

3. Läsnäolijoiden toteaminen ja tervehdysten lähettäminen

Puheenjohtajana toiminut arkkipiispa Leo avasi ensimmäisen täysistunnon.

Kirkolliskokouksen sihteeri Jari Rantala suoritti nimenhuudon.

Pöytäkirjaan merkittiin kirkolliskokouksen paikalla olevat jäsenet. Itseoikeutetut jäsenet: arkkipiispa **Leo**, metropoliitta **Elia** ja piispa **Arseni**. Papiston edustajat: rovasti **Ion Durac** ylidiakoni **Juha**

Lampinen, pastori **Ioannis Lampropoulos**, pastori **Marko Patronen**, pastori **Aleksander Roszczenko**, rovasti **Markku Salminen**, arkkimandriitta **Sergei**, pastori **Mikko Sidoroff**, pastori **Aleksej Sjöberg**, pastori **Mikael Sundkvist** ja rovasti **Timo Tynkkynen**. Kanttorien edustajat: **Sofia Laukkanen**, **Juhani Matsi** ja **Varvara Merras-Häyrynen**.

Maallikoiden edustajat: **Max Arhippainen**, **Tuovi Haikala**, **Pirjo Halonen**, **Veikko Halonen**, **Jarmo Ihalainen**, **Martti Kähkönen**, **Maria Lampinen**, **Anatoli Lappalainen**, **Mari Mattila**, **Hannele Meskus**, **Risto Nordell**, **Marja Rauhala**, **Juha Riikonen**, **Ulla Saarinen**, **Anna-Katriina Salmikangas**, **Matti Tolvanen**, nunna **Elisabet** (Liisa Toppila) ja **Vesa Uotila**.

Päätettiin lähettää tervehdys Hänen Pyhyydelleen patriarkka **Bartolomeokselle** sekä sisäministeri **Kai Mykkäselle**.

Päätettiin, että entisen käytännön mukaisesti kirkolliskokouksen sihteeristö huolehtii tervehdysten lähettämisestä.

4. Patriarkan tervehdys

Ekumeenisen patriarkan Bartolomeoksen tervehdys kirkolliskokoukselle Valamon luostarissa 24. marraskuuta 2018.

Tervehdimme Teitä Kristuksessa, rakas veljeni ja kanssapalvelijani, Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa **Leo!**

Suurella ilolla vastaanotimme 18. syyskuuta teidän pyhyyttenne kirjeen, jolla te ilmoititte kirkkonne jokavuotisesta papiston ja maallikoiden kokouksesta, joka pidetään Valamon luostarissa 25–29. marraskuuta teidän viisaalla johdollanne.

Teidän Suomen ortodoksinen sisarkirkkonne kasvaa ja voimistuu suuren Konstantinopolin Kristuksen äitikirkon – kunnia-arvossaan ensimmäisen – suojassa ja onnittelemme täältä käsin teitä kaikkia, piispoja, papistoa ja kansaa siitä, että pysytte ekumeenisen patriarkaatin hedelmällisen viiniköynnöksen yhteydessä ja olette kasvaneet hedelmälliseksi, hyväksi lapseksi ja esimerkilliseksi kirkoksi niin teidän sisäisen kirkollisen järjestyksenne kuin myös äitikirkkoamme kohtaan osoittamanne uskollisuuden ja lojaalisuuden kautta.

Vaikka teidän kirkkonne on Suomen yhteiskunnassa jäsenmäärältään pieni, olette ansainneet oikeutetusti poliitikkojen ja muiden veljeskirkkojen kunnioituksen. Näin ollen mekin täällä olemme ylpeitä ja minä, Jumalan armosta äitikirkkonne johtaja, olen ylpeä yhdessä Pyhän Synodin ja kaikkien esipaimenten kanssa, pitäen teitä arvokkaina hengen lapsina.

Ekumeeninen patriarkaatti on osoittanut aina ja osoittaa edelleen tänäkin päivänä kaikille hengellisille lapsilleen hellävaraisuutta ja huolenpitoa ja kiinnittää huomiota siihen, että kirkollinen elämä olisi rauhaisaa, riidatonta, jakaantumaton ja että se pitäisi huolta hengellisten lastensa menestyksestä ollen valmis uhraamaan omastansa ja elämään puutteessa.

Näin myös tänäkin päivänä. Meillä oli oikeus, velvollisuus ja äitikirkolle kuuluva toimivalta tehdä päätös meidän ruumistamme vuosikymmeniä vahingoittaneessa Ukrainan kirkon skismassa. Siksi me onnittelemmekin uskollista Suomen tytärkirkkoa, joka on pitäytynyt oikeassa asenteessa tässä kysymyksessä. ”Pysykää siis lujina, veljet, ja pitäkää kiinni niistä opetuksista, joita olemme suullisesti tai kirjeessämme antaneet teille” (2. Thess. 2:15), kuten apostoli **Paavali** asian ilmaisee. Pitäkää elämänne

ohjaajina kaikkia kirkkomme pyhiä, kuten tänään juhlaa viettäviä pyhiä – **Katarina Viisasta** ja **Pyhää Merkuriosta** – joiden kalliin veren päälle kirkkomme perustuu ja jatkaa maan päällä taistelevana seurakuntana ja kirkkona.

Asiat, joita kokouksenne käsittelevät ovat tärkeitä ja edellyttävät valppautta, jotta kirkkonne tähänkin asti esimerkillinen ykseys säilyisi erityisesti kirkkonne uuden hallinnollisen rakennemuutoksen jälkeen. Näin uusi elämänvaihe johon kirkkonne astui istuimenne siirryttyä maanne pääkaupunkiin, tarjoaa teille mahdollisuuden tulla lampuksi lampunjalan päälle, lampuksi, josta valo loistaa kaikille huoneessa oleville, kutsuen kaikkia pelastavaisen Kristuksen opetuksen luo.

Lopuksi toivotamme menestystä Karjalan suurta luostariperinnettä jatkavan Uuden Valamon pyhissä tiloissa työskentelevälle papiston ja maallikkojen kokoukselle. Toivotamme Pyhän Hengen valaistumista kelvollisen esipaimenen valitsemisessa Kuopion ja Karjalan hiippakuntaan, pyytäen kaikille teille, rakastetun Suomen tytärkirkon piispoille, papeille ja kansalle Herramme Jeesuksen Kristuksen siunausta, ilmaisten näin Konstantinopolin äitikirkon rakkauden ja hellävaraisuuden.

Kristuksessa rakas veljenne,

24. marraskuuta 2018

Konstantinopolin Bartolomeos

5. Arkkipiispan avauspuhe

Helsingissä 26.11.2018

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa Leon avauspuhe kirkolliskokouksessa Valamon luostarissa 26. marraskuuta 2018

Kristuksessa rakkaat esipaimenet, hyvät kirkolliskokousedustajat: isät, veljet ja sisaret!

Olemme kokoontuneet tänne Valamon Kristuksen Kirkastumisen luostariin aloittaaksemme vuoden 2018 kirkolliskokousta. Asialistalla on toiminta- ja taloussuunnitelmia, hallinnon kehittämistä ja piispan valintatavan arviointia. Valitsemme myös uuden metropoliitan Kuopion ja Karjalan hiippakuntaan.

Kaikkien näiden asioiden käsittelyssä joudumme ortodoksisen kirkon päättäjinä sovittamaan yhteen sekä hallinnollista, taloudellista että teologista asiantuntemusta. Onnistumme haasteessa hyvin, jos meitä yhdistää erilaisista näkemyseroista huolimatta visio kirkkomme tulevaisuuden työkentistä.

Ennen yhteisen työskentelyn aloittamista haluan tuoda esille joitakin ajatuksia ajankohtaisista kysymyksistä. Vuoden 2018 aikana valmistui eri tahojen teettämiä katsauksia maamme eriarvoistumisen tematiikasta, jota myös valtamedia on pitänyt säännöllisesti esillä. Eriarvoisuus kattaa maamme koko ikäjakauman ja sosiaaliset ryhmät kehdestä hautaan. Tämä on tärkeä todeta ja tiedostaa, etenkin kun olemme kokoontuneet tänne pohtimaan kirkkomme tehtävää.

Huono-osaisuus aiheuttaa ennenaikaisia kuolemia, sairauksia, nöyryytyksiä, syrjintää, lisääntyvää köyhyyttä, turvattomuutta, ahdistusta ja arvottomuuden tunnetta. Viimeisimpien tutkimusten mukaan eriarvoisuus on tullut koulumaailmaan vieden osalta nuorista mahdollisuuden kehittää täysimääräisesti kykyjään.

Eriarvoisuus näyttää valitettavasti pesiytyneen syvälle suomalaisen yhteiskunnan rakenteisiin. Sen myötä ihmisenä toimimisen mahdollisuudet ovat kaventuneet huomattavasti. Hyvän elämän mahdollisuudet eivät toteudu läheskään aina kaikkien kohdalla missään päin maattamme.

Eriarvoistuminen ei ole pelkkä kosmeettinen tahra yhteiskunnan kasvoissa. Erityisesti minua huolestuttaa lasten ja nuorten syrjäytyminen, heidän tulevaisuudennäkymänsä. Filantrooppisen työn ammattilaisina tehtävänä on tunnistaa, tunnustaa ja tuoda sitten selkeästi esiin maassamme vallitsevat erilaiset todellisuudet.

Tilastokeskuksen aineistot osoittavat, että korkeakoulutus on kokonaisuudessaan yleisintä suurilla kaupunkiseuduilla. Vuonna 2017 korkeimmin koulutettu väestö asui Uudellamaalla, kun taas Itä- ja Pohjois-Suomen kunnissa korkeasti koulutettujen osuus on tyypillisesti huomattavasti pienempi. Suomessa istuukin tiukasti mielikuva, että koulutuksellinen hyväosaisuus on vauraiden kaupunkiseutujen ilmiö, ja vastaavasti matala koulutustaso ja köyhyys kuuluvat syrjäisille maaseutualueille, esimerkiksi tänne Pohjois-Karjalaan. Mutta tarkempi analyysi osoittaa, että paikallinen huono-osaisuus on alkanut tihentyä suurten kaupunkien sisälläkin. Siellä erot kaupunginosien välillä ovat jo ennennäkemättömän suuret. Helsingin sisältä löytyy kokonainen kaupunginosa, noin 6000 asukkaan Jakomäki, kerrostalolähiö Koillis-Helsingissä, jossa korkeakoulutettujen osuus on yhtä pieni kuin Suomen heikoimmin koulutetussa kunnassa tilastojen valossa. Työttömyysasteikin on korkeampi kuin muualla.

Näin tarkastellen huono-osaisuuden alueellinen eriytyminen on Helsingissä yhtä voimakasta kuin koko maassa. Sosiaaliset välimatkat kaupunkinaapurustojen välillä – esimerkiksi koulutuksen ja työllisyyden saralla – voivat olla jopa suurempia kuin muissa Suomen kunnissa. Nuori, joka matkustaa Helsingissä kaupunginosasta toiseen, voi matkustaa sosiaalisen ympäristön näkökulmasta vähintään yhtä pitkälle kuin ajamalla satoja kilometrejä Suomen halki. Tuskin muualla Suomessa näkee samanlaista ihmisen tuskaakaan, kuin pienellä kaupunkiajajella pääkaupunkiseudulla. Esimerkiksi stadin nuoren pyörämatkalle Hermannista Sörnäisten kautta Helsingin rautatieasemalle mahtuu vankila, päihdepoliklinikoita, huumeiden vieroitusosastoja ja turvakoteja niitä tarvitseville. Näissä paikoissa kuolla viikoittain. Siellä katsotaan kuolemaa silmästä silmään jo varhaisaikuisuuden kynnyksellä.

Nuorten elinolojen eriytyminen Helsingin eri osissa ja pääkaupunkiseudun naapurustoissa on vaikuttanut jo muun muassa koulujen toimintaedellytyksiin. On kouluja, joissa erityisen tuen tarpeessa olevien oppilaiden määrä on jo erittäin suuri ja jatkaa edelleen kasvamistaan. Puuttuvien resurssien takia yhä suurempi osa tuen tarpeessa olevista lapsista jää vaille tarvitsemaansa erityistukea, ja tällä puolestaan kasataan ongelmia tuleville vuosille. Huono-osaisuus on Suomessa leimallisesti ylisukupolvista, joten kodin mahdollisuudet auttaa näitä nuoria ovat yleensä heikot.

Tutkimukset osoittavat paikallisuuden korostuvan lasten ja nuorten elämässä enemmän kuin aikuisilla. Näin myös huono-osaisuuden tihentyminen on erityisen huolestuttavaa lasten ja nuorten näkökulmasta tietyillä asuinalueilla. Nämä huono-osaisuuden taskut ovat monille koululaisille heidän arkeaan jäsentäviä elinympäristöjä, joissa positiivisten roolimallien löytäminen on hyvin työlästä. Nämä huono-osaisuudelle altistavat alueet on nimetty ja siten meidänkin löydettävissä.

Tästä alkaa kirkon työ!

Yksi kirkon tärkeimmistä vastuualueista on läsnä oleminen ja rinnalla kulkeminen. Kirkon on tuotava hyvää sanomaa, toivon pilkahdusta harmaiden lähiöidenkin keskelle, ei elää harmaata arkea! Yhtä hyvin evankeliumin sanomaa on tuotava myös syrjäseuduille. Kuinka usein kuulemme esimerkiksi nuorten saamelaisporomiesten korkeista itsemurhaluvuista? Emme juurikaan, sillä tällaisen pienen marginaaliryhmän tragedia ei helposti uutiskynnystä ylitä. Viime vuonna julkaistun saamelaisten

itsemurhien ehkäisy suunnitelman mukaan saamelaisilla esiintyy lisääntyneessä määrin itsemurhia maiden valtaväestöön verrattuna. Muiden pohjoismaiden tapaan luvut ovat hälyttäviä myös Suomessa.

Alkuperäiskulttuurin vähittäinen hajoaminen on johtanut merkityksettömyyden tunteeseen henkilökohtaisella tasolla. Merkityksettömyyden tunne erityisesti nuorten elämässä on ylikulttuurista. Meidän on kannettava kortemme kekoon olemalla roolimalleja niin Helsingin skidien elämässä unohtamatta nuoria poromiehiä Lapissa. Kutsumustyötä ei tehdä jalat pöydällä vaan risti selässä.

Alamäki voi lasten ja nuorten leikeissä, esimerkiksi pulkkamäessä, olla matkan mukavin vaihe. Mutta alamäki voi olla myös tuhon alku. Elämässä alamäki on luopumista ja menetyksiä. Ylämäki taas merkitsee vaivannäköä ja ponnistelua.

Hyvät kirkolliskokousedustajat!

Sörnäisten ja Severtjärven suuressa välimaastossa toimivat kaikki seurakuntamme. Niiden taloudellisiin ja toiminnallisiin edellytyksiin te kaikki olette tutustuneet sen työn kautta, jossa olette olleet mukana seurakunta-, hiippakunta- ja kirkolliskokoustaalla. Tähän liittyen meidän on yhteisesti myös kirkkona löydettävä ja käytettävä ne pitkäjänteisen suunnittelun työkalut, joilla yhteiskunnallisen kehityksen vaikutuksia ja muutoksia punnitaan suhteessa kirkkomme elämään, kirkkomme perinteeseen.

Tiedämme, että kirkkomme elämä sisältää sekä yhteisöllisen että henkilökohtaisen ulottuvuuden. Kumpaakaan niistä ei voi elää erikseen, toista huomioimatta. Yhteisöllinen elämä on liturgista, joka jatkuu henkilökohtaisena kilvoitteluna. On tärkeää, että kirkkomme hallinto ja käytännöt palvelevat tämän päivän ja tulevaisuuden seurakuntaelämää nimenomaan eukaristian ympärille kokoontuvana yhteisönä. Pienenä ja yhä monikulttuurisempaan kirkkoon meidän on oltava valmiita nopeisiin muutoksiin, sillä kirkostamme etsitään tänä päivänä ihmisen kokoisia ja moni-ilmeisiä yhteisöjä.

Vuoden 2017 kirkolliskokous edellytti kirkollishallitukselta toimenpiteitä, joilla seurakuntarajat ja -rakenteet arvioidaan ja tarvittaessa muutetaan koko kirkon tasolla vuoteen 2020 mennessä. Seurakuntien rakenteiden uudistukseen kirkkomme edellyttäminä toimenpiteinä liittyy myös hiippakuntajärjestelyjen arviointi, josta molemmista päätämme tämän vuoden kirkolliskokouksessa. Tätäkin on valmisteltu jo pitkään eri tahoilla.

Hyvät aineelliset puitteet ja laajat mahdollisuudet tulevaisuuden kestävien toimintamallien rakentamiseen ovat suuri siunaus kirkollemme. Toistaiseksi voimme olla kiitollisia siitä, että kirkkomme ei kärsi suuresta jäsenkadosta. Tuore tilastokeskuksen tutkimus maalaa valitettavaa kuvaa maamme väestörakennemuutoksesta, syntyvyyden jyrkästä laskusta ja kuolleisuuden noususta. Tätäkin kehityskaarta silmällä pitäen meidän on hyvä tietää, mitä muissa Länsimaissa toimivissa kirkoissa on saatu aikaan meitä huomattavasti vähemmällä resursseilla.

Arvoisat esipaimenet, isät, veljet ja sisaret!

Suomen ortodoksisen kirkon hallinto, kuten myös piispan valitseminen on kompromissi kirkon ensimmäisen vuosituhannen aikana syntyneestä kanonisesta järjestyksestä ja länsimaisen hallintokäytännön periaatteista. Kohtaamme toisinaan tilanteita, joissa kirkon perinne ja suomalaisen yhteiskunnan toimintakulttuuri törmäyvät. Tällöin on muistettava, että sisäisissä asioissaan kirkkomme seisoo perinteeseen nojaten ja seuraa muun ortodoksisen maailman käytäntöä. Kirkko on näkyvänäkin organisaationa täysin toinen kuin mikään poliittinen järjestelmä tai ylikansallinen firma. Ottaen huomioon kirkkomme kanonisen tradition, pidämme kiinni kirkon yhteydestä ja uskosta emmekä ”*ajelehti kaikenlaisten opin tuulten heiteltävinä*” (Ef. 4:14), efesolaiskirjettä lainaten.

Kirkonpalvelijoina me ortodoksit rakastamme synergiaa, eli yhteistyötä. Ainakin teologiamme rakastaa sitä. Synergia on hieno asia ja se tarkoittaa yhteistyötä, työskentelyä jonkun rinnalla. Aikamme yksi merkittävistä teologeista, isä **John Meyendorff** on tarkentanut asiaa sanoen, ettei synergia: ”*ole tasapuolista. Me emme työskentele Jumalan kanssa täsmälleen samalla viivalla, työntekomme ei ole symmetristä*”.

Raamatussa sanotaan, että olemme Jumalalle *synergos* – eli työtoveri tai kanssatyöntekijä. Olemme Jumalan kanssatyöntekijöitä, että Hän voisi työskennellä meidän sisimmässämme ja meidän kauttamme. Näin sen on tapahduttava. Kaiken mitä teemme pitää olla Jumalan työtä meissä ja meidän kauttamme, jotta ihmiset tulisivat tekemistemme ansiosta tuntemaan Jumalan, tuntemaan Kristuksen ja tuntemaan, kuinka rajoittamattomasti meitä rakastetaan, kuinka täydellisesti Jumala meitä rakastaa, ja että voisimme osoittaa tämän olemalla työkaluja Jumalan kädessä.

Me olemme myös Jumalan pelto, me olemme Jumalan kansa. Hän tekee työtään meissä ja meidän kauttamme. Ihmiset kyllä tunnistavat, kun näin ei tapahdu. Vaikka me antaisimme kuinka monta ateriaa hyvänsä, ihmiset huomaavat, jos emme anna sitä heille rakkaudesta. Ja kun se annetaan heille ilman rakkautta, niin mittamme ei kelpaa Jumalalle, sillä vuorisäärän sanoin: ”*Niin kuin te tuomitsette, niin tullaan teidät tuomitsemaan, ja niin kuin te mittaatte, niin tullaan teille mittaamaan*” (Matt. 7:2–3). Auttamistyön on lähdettävä sydäimestä. Tuota työtä myös me olemme täällä mahdollistamassa.

Näillä mietteillä julistan Suomen ortodoksisen kirkon vuoden 2018 kirkolliskokouksen avatuksi ja toivotan sen työlle Jumalan siunausta.

6. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. ([Liite 1](#). Esityslista kirkolliskokouksen I täysistunto 26.11.2018)

7. Asia 1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen

Kirkollishallituksen esitys

Puheenjohtajisto ja sihteeristö

Kirkolliskokouksen puheenjohtajistona on (OrtK 174/2007 40 §):

Puheenjohtaja	arkkipiispa Leo
1. varapuheenjohtaja	metropoliitta Elia
2. varapuheenjohtaja	piispa Arseni

Kirkollishallitus (OrtK 174/2007 40 §) on nimennyt vuoden 2018 kirkolliskokouksen sihteeiksi palvelukeskuksen lakimies Jari Rantalan ja hallinnon assistentti Annaleea Kempaisen.

Varapuheenjohtajisto

Kirkolliskokous (OrtK 174/2007 40 §) kutsuu varapuheenjohtajiksi yhden papiston edustajan ja yhden maallikkoedustajan.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Varapuheenjohtajiksi valittiin rovasti Markku Salminen ja Veikko Halonen.

8. Asia 2.

a) Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen

Kirkollishallituksen esitys vuoden 2018 kirkolliskokouksen asialuetteloksi:

Kokouksen järjestäytyminen

1. Puheenjohtajiston ja sihteeristön toteaminen sekä varapuheenjohtajien valitseminen
2. Kirkolliskokouksen asialuettelon vahvistaminen ja asioiden käsittely valiokunnissa
3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista

Kirkollishallituksen esitykset

4. Kirkon keskusrahaston tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2017 sekä vastuuvapaudesta päättäminen
5. Keskusrahaston vuoden 2019 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2020–2021
6. Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan toimen täyttäminen
7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa
8. Kirkollishallitukselle saapuneet aloitteet
  - a) Aloite saamelaisyön papin ja kanttorin tehtävistä aiheutuvien kulujen kattamisesta
  - b) Aloite määrärahasta vuodelle 2019 kirkkomusiikin kehittämiseksi
  - c) Aloite Nurmeksen, Taipaleen ja Saimaan seurakunnista
9. Lakityöryhmän perustaminen ja sen toimeksianto
10. Vaaliuudistustyöryhmän raportti
11. Piispanvaalityöryhmän raportti
12. Kiinteistötyöryhmän jatkoaika-anomus
13. Selvitysmiehen selvitys
14. Kirkkojärjestyksen 12 §:n muuttaminen

Tiedoksi merkittävät asiat

15. Vuoden 2017 kirkolliskokouksen päätökset ja jatkotoimet
16. Keskusrahaston ja seurakuntien yhteiset tulos- ja taselaskelmat sekä Valamon luostarin ja Lintulan luostarin tilinpäätökset vuodelta 2017.
17. Yhdistelmä-laskelma, joka käsittää kirkon keskusrahaston tilinpäätöksen, Skiitta Oy:n tilinpäätöksen sekä Konevitsan ja Petsamon luostarien tilinpäätökset vuodelta 2017.
18. Skiitta Oy:n talousarvio vuodelle 2019
19. Lehtikyselyn tulokset

Päätös:

Esityksen mukaan.

b) Asioiden käsittely valiokunnissa

Kirkollishallitus esittää, että asiat käsitellään valiokunnissa seuraavasti:

- Hallintovaliokunta, asiat: 6, 7, 11, 12, 13
 Lakivaliokunta, asiat: 8c, 9, 10, 14
 Sivistysvaliokunta, asiat: -
 Talousvaliokunta, asiat: 4, 5, 8a, 8b

Asia päätetään kohdassa 11.

Päätös:

Päätettiin, että tämän asiakohdan osalta päätös tehdään lähetekeskustelun jälkeen, asiakohdassa 11.

9. Asia 3. Kirkolliskokouksen menojen kattaminen, päättäminen edustajien ja avustajien palkkioista

Kirkollishallituksen esitys

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokouksen menot katetaan keskusrahaston varoista ja että edustajille, sihteereille ja avustajille suoritetaan palkkiot ja korvaukset seuraavasti:

1. Matkakorvaukset, päivärahat ja mahdollinen ylityö maksetaan toimihenkilöille kirkon työehtosopimuksen mukaan.
2. Edustajien ja avustajien majoitus sekä matkakorvaukset kokouspäivinä maksetaan suoraan kirkon varoista. Edustajat vastaavat mahdollisista puhelinkuluistaan itse. Palkkioina suoritetaan kokouspäiviltä puhemiestöille 50 euroa ja muille kokousedustajille 40 euroa. Palkkion lisäksi kokousedustajille korvataan kokouksesta aiheutuneet todelliset ansionmenetykset.
3. Valiokuntien puheenjohtajille ja sihteereille maksetaan palkkiona 50 euroa kokouspäivältä.
4. Edustajille ei makseta kokouspäiviltä erillistä päivärahaa.
5. Edustajien tulee hakea korvauksia kahden kuukauden kuluessa kirkolliskokouksen päättymisestä.

Päätös:

Esityksen mukaan.

10. Lähetekeskustelu

Edustaja Ioannis Lampropoulos käytti puheenvuoron asiaan nro 5. Keskusrahaston vuoden 2019 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2020–2021. (Liitteet 2.-3. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 5 Ioannis Lampropoulos).

Piispa Arseni käytti puheenvuoron asiaan nro 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa.

Edustaja Veikko Halonen käytti puheenvuoron asiaan nro 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa. (Liite 4. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 7. Veikko Halonen)

Edustaja Ioannis Lampropoulos käytti puheenvuoron asiaan nro 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa.

Edustaja Timo Tynkkynen käytti puheenvuoron asiaan nro 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa. (Liite 5. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 5. Timo Tynkkynen)

Edustaja Ion Durac käytti puheenvuoron asiaan nro 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa.

Edustaja Tuovi Haikala käytti puheenvuoron asiaan nro 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa.

Edustaja Pirjo Halonen käytti puheenvuoron asiaan nro 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa. (Liite 6. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 7 Pirjo Halonen)

Edustaja Aleksander Roszczenko käytti puheenvuoron asiaan nro 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa.

Edustaja Marko Patronen käytti puheenvuoron asiaan nro 8a. Aloite saamelaistyön papin ja kanttorin tehtävistä aiheutuvien kulujen kattamisesta. (Liite 7. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 8a. Marko Patronen)

Edustaja Risto Nordell käytti puheenvuoron asiaan nro 8b. Aloite määrärahasta vuodelle 2019 kirkkomusiikin kehittämiseksi. (Liite 8. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 8b. Risto Nordell)

Edustaja Mikko Sidoroff käytti puheenvuoron asiaan nro 8c. Aloite Nurmeksen, Taipaleen ja Saimaan seurakunnista.

Edustaja Markku Salminen käytti puheenvuoron asiaan nro 8c. Aloite Nurmeksen, Taipaleen ja Saimaan seurakunnista. (Liite 9. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 8c. Markku Salminen)

Edustaja Ion Durac käytti puheenvuoron asiaan nro 8c. Aloite Nurmeksen, Taipaleen ja Saimaan seurakunnista.

Edustaja Markku Salminen käytti puheenvuoron asiaan nro 8c. Aloite Nurmeksen, Taipaleen ja Saimaan seurakunnista.

Edustaja Ioannis Lampropoulos käytti puheenvuoron asiaan nro 11. Piispanvaalityöryhmän raportti. (Liite 10. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 11. Ioannis Lampropoulos)

Edustaja Tuovi Haikala käytti puheenvuoron asiaan nro 13. Selvitysmiehen selvitys. (Liite 11. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 13. Tuovi Haikala)

Edustaja Mikael Sundkvist käytti puheenvuoron asiaan nro 13. Selvitysmiehen selvitys. (Liite 12. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 13. Mikael Sundkvist)

Edustaja Varvara Merras-Häyrynen käytti puheenvuoron asiaan nro 13. Selvitysmiehen selvitys. (Liite 13. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 13. Varvara Merras-Häyrynen)

Edustaja Markku Salminen käytti puheenvuoron asiaan nro 13. Selvitysmiehen selvitys. (Liite 14. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 13. Markku Salminen)

Edustaja Ioannis Lampropoulos käytti puheenvuoron asiaan nro 13. Selvitysmiehen selvitys.

Edustaja Max Arhippainen käytti puheenvuoron asiaan nro 13. Selvitysmiehen selvitys. (Liite 15. Lähetekeskustelu 26.11.2018 Asia 13. Max Arhippainen)

Selvitysmies Hannu Palsola käytti puheenvuoron asiaan nro. 13. Selvitysmiehen selvitys.

Selvitysmiehen puheenvuoron jälkeen käytiin keskustelua asiaan nro 13. liittyen edustajien kanssa.

Lähetekeskustelu alkoi klo 13.34 ja päättyi klo 15.17.

11. Päätetään asioiden käsittelystä valiokunnissa

Päätös:

Esityksen mukaan.

12. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Toinen täysistunto pidetään 26.11.2018 klo 16.45.

13. Ilmoitusasiat

Järjestöjen tarjoamat kahvit ovat tänään 26.11. klo 15.30.
Sirpa Okulov kertoi edustajille jaetuista hedelmäkasseista.
Stuertit esittäytyivät.

14. Loppurukous

Loppurukouksena laulettiin ”Totisesti on kohtuullista”.

15. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 15.25.

***

Kirkolliskokouksen toinen täysistunto 26. marraskuuta 2018 klo 16.50-17.00

1. Läsnäolijoiden toteaminen

Kirkolliskokouksen sihteeri Jari Rantala toimitti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse tai varaedustajan toimesta olivat paikalla.

2. Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin esityslista. (Liite 16. Esityslista kirkollishallituksen II täysistunto 26.11.2018)

3. I käsittely

Hallintovaliokunta

Asia 6. Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan toimen täyttäminen. Asia pantiin pöydälle.

Asia 12. Kiinteistötyöryhmän jatkoaika-anomus. Asia pantiin pöydälle.

Lakivaliokunta

Asia 8c. Aloite Nurmeksen, Taipaleen ja Saimaan seurakunnista. Asia pantiin pöydälle.

Asia 14. Kirkkojärjestyksen 12 §:n muuttaminen. Asia pantiin pöydälle.

4. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Seuraava täysistunto päätettiin pitää 26.11.2018 klo 17.10.

5. Ilmoitusasiat

Ei ollut.

6. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 17.00.

***

Kirkolliskokouksen kolmas täysistunto 26. marraskuuta 2018 klo 17.10-17.21

1. Läsnäolijoiden toteaminen

Kirkolliskokouksen sihteeri Jari Rantala toimitti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse tai varaedustajan toimesta olivat paikalla.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. (Liite 17. Esityslista kirkolliskokouksen III täysistunto 26.11.2018)

3. II käsittely

Asia 6. Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan toimen täyttäminen

Hallintovaliokunnan mietintö

Päätösesitys

Hallintovaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen, että vuoden 2018 kirkolliskokous valitsee vaalilla Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan.

Päätöksen perustelut

Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan toimi tuli avoimeksi 1.1.2018 lukien kun arkkipiispa Leo siirtyi hoitamaan Helsingin ja koko Suomen arkkipiispan tointa Helsinkiin. Piispainkokous on määrännyt Joensuun piispa Arsenin hoitamaan hiippakunnan piispan tehtäviä toistaiseksi. Ortodoksisesta kirkosta annetun lain 42 §:n mukaan kirkolliskokous päättää hiippakunnan piispan valinnasta vaalilla kirkollishallituksen esityksestä ja piispainkokouksen vahvistaman ehdokaslistan perusteella.

42 § Piispan vaali

Piispan valitsee kirkolliskokous.

Kirkolliskokouksen jäsenillä on oikeus esittää ehdokkaita piispan vaaliin. Ehdokkaaksi esittäminen edellyttää asianomaisen suostumusta.

Piispainkokous asettaa esitetyistä henkilöistä ehdokkaiksi ansiokkaimmat ja tehtävään sopivimmat. Piispa valitaan salaisella vaalilla. Jokainen jäsen voi äänestää yhtä ehdokasta. Jos ensimmäisessä äänestyksessä joku ehdokas saa enemmän kuin puolet annetuista äänistä, hän tulee valituksi. Muussa tapauksessa toimitetaan toinen äänestys kahden eniten ääniä saaneen ehdokkaan välillä. Valituksi tulee tällöin enemmän ääniä toisessa äänestyksessä saanut ehdokas.

26. marraskuuta 2018

Tuovi Haikala
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Aila Koivisto
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

Asia 12. Kiinteistötyöryhmän jatkoaika-anomus**Hallintovaliokunnan mietintö****Kirkolliskokoukselle****Päätösesitys**

Kirkolliskokous on päättänyt työryhmän perustamisesta (§1 Vuoden 2017 kirkolliskokouksen päätöksiin liittyvät toimenpiteet / asia 9. Lakityöryhmän raportin jatkovalmistelu, kohta 5) määrittelemään mitkä rakennukset tullaan jatkossa ylläpitämään kirkon rahoituksella seurakuntalaisten palvelussa. Tätä palveluverkkosuunnitelmaa toteuttamaan on kirkollishallitus nimennyt työryhmän 13.2.2018 pidetyssä istunnossa. Työryhmän alkuperäisen aikataulun mukaan esitys tuodaan kirkolliskokoukseen 2018 päätettäväksi. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työryhmän raportti olisi pitänyt valmistua kesäkuun loppuun, kesän aikana olisi pitänyt kuulla seurakuntia esityksestä ja tuoda lopullinen raportti kirkollishallituksen lokakuun istuntoon.

Hallintovaliokunta yhtyy kirkollishallituksen esitykseen, että kirkollishallituksen päätöksellä valmistelua jatketaan vuonna 2019 ja raportti tuodaan kirkolliskokouksen käsittelyyn vuoden 2019 kirkolliskokoukseen.

Päätöksen perustelut

Kiinteistötyöryhmä on aloittanut työnsä tekemällä perusteellisen analyysin tilanteesta ja asettanut korkeat laadulliset tavoitteet raportilleen. Rakennuskantaa koskevat päätökset ovat kirkon hallinnon ja kokonaistalouden kannalta erittäin vaikuttavia ja sen lisäksi ne tulevat herättämään myös seurakunnissa runsasta keskustelua. Siksi asian hyvä eteneminen edellyttää tutkittua tietoa sekä konkreettisia kriteereitä päätösten perustaksi.

Lisäaika antaa mahdollisuuden työryhmälle tuottaa tavoitteena oleva laadukas raportti.

Hallintovaliokunta edellyttää, että raportti on valmiina ennen kirkolliskokousta 2019 edeltävää kirkolliskokousseminaaria, jotta seurakuntia ehditään kuulla ennen lopullista päätöksentekoa kirkolliskokouksessa 2019.

26. marraskuuta 2018

Tuovi Haikala
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Aila Koivisto
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

Asia 8c. Aloite Nurmeksen, Taipaleen ja Saimaan seurakunnista**Lakivaliokunnan mietintö****Kirkolliskokoukselle****Päätösesitys**

Lakivaliokunta esittää kirkolliskokoukselle, että aloite hylätään.

Päätöksen perustelut

Kirkkojärjestyksen 11 §:ssä määritellään hiippakunnat ja 12 §:ssä määritellään hiippakuntien alueellinen jako, jota voidaan kirkollishallituksen esityksestä muuttaa kirkolliskokouksen päätöksellä OrtL:n 20 § 2 momentin 6 kohdan mukaisesti.

OrtL:n 7 § 2 momentin mukaan kirkollishallitus päättää piispan esityksestä seurakunnan alueen muuttamisesta, seurakunnan jakamisesta alueellisesti, lakkauttamisesta sekä uuden seurakunnan perustamisesta. Kirkollishallitus kuulee seurakuntia muutoksesta kirkkojärjestyksen 103 §:n mukaisesti.

Lakivaliokunta katsoo, että aloitteessa mainittu asia ei kuulu kirkolliskokouksen päätösvaltaan, eikä sillä ole toimivaltaa käsitellä asiaa ja sen vuoksi aloite tulee hylätä. Lakivaliokunta näin yhtyy piispainkokouksen 26.9.2018 antamaan lausuntoon sekä kirkollishallituksen 16.10.2018 tekemään esitykseen.

Lakivaliokunta toteaa, että kirkolliskokous voi käsitellä asiaa ja ottaa siihen kantaa kohdassa 13 Selvitysmiehen selvitys.

26. marraskuuta 2018

Matti Tolvanen

Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Miikka Heinonen

Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

Asia 14. Kirkkojärjestyksen 12 §:n muuttaminen**Lakivaliokunnan mietintö**

Päätösesitys

Kirkollishallitus esittää, että kirkkojärjestyksen 12 § muutetaan seuraavaan muotoon:

”Kuopion ja Karjalan hiippakuntaan kuuluvat seuraavat seurakunnat: Iisalmi, Ilomantsi, Joensuu, Jyväskylä, Kuopio, Nurmes, Rautalampi, Saimaa ja Taipale.

Helsingin hiippakuntaan kuuluvat seuraavat seurakunnat: Hamina, Helsinki, Hämeenlinna, Kotka, Lahti, Lappeenranta ja Turku.

Oulun hiippakuntaan kuuluvat seuraavat seurakunnat: Kajaani, Lappi, Oulu, Tampere ja Vaasa.”

Lakivaliokunta esittää, että kirkolliskokous hyväksyy kirkollishallituksen esityksen laintarkastustoimikunnan tekemin seuraavin lisäyksin: ”Tämä päätös tulee voimaan (pvm). Kirkollishallitus voi jo ennen päätöksen voimaantuloa ryhtyä sen edellyttämiin toimenpiteisiin.”

Päätöksen perustelut

Laintarkastustoimikunnan lausunnossa todetaan, että esitys on lakiteknisesti asianmukainen. Laintarkastustoimikunta esittää lisättäväksi siirtymäsäännöksen.

Esitys on tehty sillä edellytyksellä, että kirkolliskokous päättää muuttaa hiippakuntajakoa asialistan kohdassa 7 esitetyllä tavalla.

26. marraskuuta 2018

Matti Tolvanen
Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Miikka Heinonen
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

4. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Seuraava täysistunto päätettiin pitää 27.11. klo 10.

5. Ilmoitusasiat

Palvelukeskuksen lakimies kertoi piispanvaalikäytännöstä.

6. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 17.21.

***

Kirkolliskokouksen neljäs täysistunto 27. marraskuuta 2018 klo 10-10.12

Suljettu istunto

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin ”Taivaallinen Kuningas”. Puheenjohtajana toiminut arkkipiispa Leo avasi neljännen täysistunnon.

2. Läsnäolijoiden toteaminen.

Kirkolliskokouksen sihteeri Jari Rantala toimitti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse tai varaedustajan toimesta olivat paikalla. Merkitään, että paikalla on metropoliitta Ambrosius.

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. (Liite 18. Esityslista kirkolliskokouksen IV täysistunto 27.11.2018)

4. Vaalitoimitsijoiden valinta

Vaalitoimitsijoiksi valittiin arkkipiispa Leo, pastori Marko Patronen ja professori Matti Tolvanen.

5. Ehdokkaiden esittäminen Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan vaaliin

Kirkolliskokouksen jäsenet esittivät ehdokkaiksi Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan vaaliin Joensuun piispa Arsenin, arkkimandriitta Andreas Larikan ja arkkimandriitta Sergein.

5. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Viides täysistunto päätettiin pitää 27.11.2018 klo 13.00 ja piispanvaali päätettiin pitää Kristuksen kirkastumisen kirkossa liturgian jälkeen 29.11.2018.

6. Ilmoitusasiat

Piispanvaaliehdokkaiden haastattelu järjestetään 27.11.2018 klo 13.30.

7. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 10.12.

***

Kirkolliskokouksen viides täysistunto 27. marraskuuta 2018 klo 13.00-13.25

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin ”Taivaallinen Kuningas”. Puheenjohtajana toiminut metropoliitta Elia avasi viidennen täysistunnon.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Kirkolliskokouksen sihteeri Jari Rantala toimitti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse tai varaedustajan toimesta olivat paikalla. Vesa Uotila saapui kokoukseen klo 13.05.

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. (Liite 19, Esityslista kirkolliskokouksen V täysistunto 27.11.2018)

4. I käsittely

Talousvaliokunta

Asia 4. Kirkon keskusrahaston tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2017 sekä vastuuvapaudesta päättäminen. Asia pantiin pöydälle.

Asia 8a. Aloite saamelaistyön papin ja kanttorin tehtävistä aiheutuvien kulujen kattamiseksi. Asia pantiin pöydälle.

Asia 8b. Aloite määrärahasta vuodelle 2019 kirkkomusiikin kehittämiseksi. Asia pantiin pöydälle.

Lakivaliokunta

Asia 9. Lakityöryhmän perustaminen ja sen toimeksianto. Asia pantiin pöydälle.

Asia 10. Vaaliuudistustyöryhmän raportti. Asia pantiin pöydälle.

5. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Seuraava täysistunto päätettiin pitää 27.11.2018 klo 16.00.

6. Ilmoitusasiat

Ei ollut.

7. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 13.25.

***

Kirkolliskokouksen kuudes täysistunto 27. marraskuuta 2018 klo 16.06-16.15

1. Läsnäolijoiden toteaminen

Kirkolliskokouksen sihteeri Jari Rantala toimitti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse tai varaedustajan toimesta olivat paikalla.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. (Liite 20, Esityslista kirkollishallituksen IV täysistunto 27.11.2018)

3. II käsittely

Asia 4. Kirkon keskusrahaston tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus vuodelta 2017 sekä vastuuvapaudesta päättäminen

Päätösesitys

Talousvaliokunnan mietintö

Talousvaliokunta on kuullut asiassa talouspäällikkö Henna Mynttistä.

Päätösesitys:

Talousvaliokunta on käsitellyt vuoden 2017 tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen ja esittää tilinpäätöksen vahvistamista. Vuoden 2017 talousarvion loppusummaksi oli arvioitu 101 700 euroa alijäämää. Tilinpäätöksen ylijäämä oli 510 462,60 euroa (2016: 545 882,94 euroa) Ylijäämä esitetään kirjattavaksi edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille. Talousvaliokunta esittää vastuuvapauden myöntämistä tilivelvollisille.

Päätöksen perustelut:

Toimivaltarajoista johtuen talousvaliokunnan mietintö koskee yksinomaan kirkon tilinpäätöstä, eikä sillä oteta kantaa yksittäisten seurakuntien taloudenhoitoon. Seurakuntien taloudenhoidon ohjaus kuuluu kirkollishallitukselle. Talousvaliokunta toteaa, että tilinpäätöksen ylijäämä oli 510 462,60 euroa (2016: 545 882,94 euroa) ja taseen loppusumma 17 489 371,55 euroa (2016: 17 094 945,43 euroa). Keskusrahaston hoidossa oleville rahastoille on kirjattu 1,5 prosentin tuotto vuonna 2017.

Vuoden 2017 ylijäämä perustuu pääosin sijoitus- ja rahoitustuottoihin. Kirkon toimintatuotot ovat kasvaneet 1,9 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna (2016: -3,1 prosenttia).

Talousvaliokunta toteaa, että henkilöstöhallinto on hoidettu huolellisesti; palvelukeskuksen v. 2011 aloitetun uudistuksen tulokset näkyvät tilinpäätöksessä kuten edellisenäkin vuonna. Henkilöstökulut ovat pienentyneet tilikaudella 2017 3,8 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna (2016: -4,3 prosenttia).

Toimintakulut ovat 3,2 prosenttia (2016: 2,2 prosenttia) vähemmän kuin edellisenä tilikautena. Valtionavustus on edellisen vuoden tasolla.

Eläkekassan kulut ovat kasvaneet 14,0 prosenttia (2016: 1,9 prosenttia). Talousvaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että eläkekulut tulevat rasittamaan kirkon taloutta pitkään. Vuonna 2017 eläkekassan vastuut olivat yhteensä n. 17 miljoonaa euroa.

26. marraskuuta 2018

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaan.

***

Asia 8a. Aloite saamelaistyön papin ja kanttorin tehtävistä aiheutuvien kulujen kattamiseksi

Talousvaliokunnan mietintö

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi lausunnon sivistysvaliokunnalta.

Päätösesitys

Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen päätösesitykseen ja sivistysvaliokunnan lausuntoon.

Päätöksen perustelut

Talousvaliokunta viittaa kirkollishallituksen päätösesityksen perusteluihin.

27. marraskuuta 2018

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski
Sihteeri

Sivistysvaliokunnan lausunto:

Talousvaliokunnalle

Lausunto

Asia 8a. Aloite saamelaistyön papin ja kanttorin tehtävistä aiheutuvien kulujen kattamisesta.

Lausunto

Sivistysvaliokunta puoltaa aloitetta saamelaistyön papin ja kanttorin tehtävistä aiheutuvien kulujen kattamisesta vuodesta 2021 alkaen kirkon keskusrahastosta.

Lausunnon perustelut

Kolttasaamelaiset ovat vähemmistö saamelaisissa, jotka ovat Euroopan alueen ainoa alkuperäiskansa. Ortodoksinen usko on erottamaton osa kolttasaamelaisten elämää. Kirkolla on erityinen rooli ja suuri vastuu koltansaamen kielen ja kulttuurin säilyttämisessä. Tätä vastuuta ei voi jättää ainoastaan Lapin ortodoksisen seurakunnan kannettavaksi. Suomen ortodoksisen kirkon on otettava huomioon saamen kielilain velvoitteet palvella kolttasaamelaisia. Pidämme tärkeänä, että rahoitus sekä papin että kanttorin palkkaus- ja toimintakuluihin on turvattava riippumatta opetus- ja kulttuuriministeriön luvasta.

26. marraskuuta 2018

Maria Lampinen

Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Soili Penttonen

Sihteeri

Kirkollishallituksen esitys:

Asia 8. Kirkollishallitukselle saapuneet aloitteet

Määräaikaan 30.6.2018 mennessä kirkolliskokoukselle on saapunut kolme aloitetta.

Asia 8a. Aloite saamelaistyön papin ja kanttorin tehtävistä aiheutuvien kulujen kattamisesta

Kirkollishallituksen esitys

Lapin ortodoksinen seurakunta esittää kirkolliskokoukselle, että Lapin seurakunnan Inarin kunnan Ivalon toimipaikkaan sijoitettujen papin ja kanttorin palkkauksesta ja toimien hoitamisesta aiheutuvat kulut katetaan vuodesta 2021 alkaen kirkon keskusrahastosta. Samalla Ivalon toimipaikkaan sijoitettujen papin ja kanttorin tehtävien erityisvastuualueeksi määritellään saamelaistyö. Liite 8a ja 8a1.

Suomen ortodoksisessa kirkossa on aiemmin ollut matkapapistopiiri sijoitettuna saamelaisalueelle toimipaikkanaan Ivalo. Vuoden 2016 alussa matkapapistopiirin työntekijät siirtyivät Lapin ortodoksisen seurakunnan työntekijöiksi. Työparista aiheutuvat kulut on Lapin seurakunnan ja kirkon välisellä sopimuksella sovittu katettavaksi kirkon keskusrahastosta seurakunnalle annettavalla avustuksella vuoden 2020 loppuun saakka.

Aloitteen perusteluissa seurakunta toteaa esimerkiksi, että kielilain vaatimusten täyttämiseksi on välttämätöntä, että kirkko osoittaa keskusrahastosta varat saamelaistyötä tekevän papin ja kanttorin työhön. Seurakunta toteaa, että kolttasaamelaiset ovat Suomen saamelaisten keskuudessa pieni kansa. Kolttasaamelaiset ovat Suomessa vähemmistöasemassa niin kulttuurin, kielen kuin myös uskonnon osalta.

Aloitteessaan seurakunta toteaa myös, että Suomen evankelis-luterilaisen kirkon keskusrahastosta katetaan kuuden saamelaisalueen seurakunnissa ja hiippakunnassa toimivan työntekijän palkkauksesta aiheutuvat kulut. Lisäksi kirkkohallitus tukee vuosittain saamelaista rippikoulua ja luterilaisessa kirkossa toimii myös erityinen saamelaistyön neuvottelukunta. Lisäksi saamelaiskäräjät valitsee edustajistaan neljän vuoden välein yhden edustajan kirkolliskokoukseen ja hiippakuntavaltuustoon.

Kirkollishallitus esittää aloitteen hyväksymistä ja yhtyy aloitteessa esitettyihin perusteluihin. Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että saamelaisalueen työparin määräraha huomioidaan keskusrahaston talousarviossa avustuksena vuodesta 2021 alkaen sillä edellytyksellä, että valtionavustuksen edelleen avustamiseen saadaan opetus- ja kulttuuriministeriön lupa. Esimerkiksi vuoden 2018 osalta tämä lupa on saatu. Kysytään Saamelaiskäräjien näkemystä yhteisen neuvottelun tarpeesta asiassa.

Kirkon vanhan lainsäädännön mukaisten niin sanottujen matkapapistopiirien kulut korvattiin ennen vuotta 2007 valtion varoista. Tämän jälkeen näiden työparien kustannukset siirtyivät valtionavustuksen turvin keskushallinnon maksettavaksi. Nykyisin keskushallinto avustaa sopimukseen perustuen työparia Kokkolan, Pohjois-Karjalan ja Ivalon alueella. Matkapapistopiirejä kirkossa ei enää ole, mutta erityistehtävää hoitavia työpareja on perusteltua avustaa jatkossakin. Kirkon saaman valtioavustuksen ehtoihin sisältyy mahdollisuus edelleen avustamiseen sitä erikseen anottaessa.

Koltansaamen kieli on vakavasti uhanalainen, sillä sitä puhuu äidinkielenään enää noin 300 henkilöä. Koltansaame oli hyvin pitkään vain puhuttu kieli. Sen kirjakieltä alettiin kehittää järjestelmällisesti vasta 1970-luvulla. Myös Suomen ortodoksinen kirkko on ollut tärkeässä asemassa koltansaamen kielen kehittämisessä ja tehnyt työtä kirkollisten tekstien kääntämiseksi koltansaameksi. Tätä työtä kirkon tulee edelleen jatkaa.

Ortodoksisen kirkollisen saamelaistyön tekeminen edellyttää saamelaistyötä tekevältä papilta ja kanttorilta kohtuullista koltansaamen kielitaitoa ja kolttakulttuurin tuntemusta. Mikäli tehtävään valittava työntekijä ei ole koltankielentaitoinen, voitaisiin työntekijä velvoittaa esimerkiksi kolmen ensimmäisen työssäolo vuotensa aikana suorittamaan Saamelaisalueen koulutuskeskuksen järjestämä koltansaamen kielen ja kulttuurin opintokokonaisuus (60 op) tai vastaavat opinnot. Valtion talousarvioon on varattu Saamen kielilain 31§:n edellyttämä määräraha lain soveltamisesta aiheutuvien erityisten lisäkustannusten kattamiseksi. Seurakunnan on mahdollista hakea oikeusministeriöltä valtionavustusta työntekijöiden kielioipintojen suorittamisesta aiheutuviin kuluihin kuten mahdollisesta toimivapaasta aiheutuviin kustannuksiin.

Saamelaiset ovat Euroopan unionin alueen ainoa alkuperäiskansa. Suomessa on noin 9000 saamelaista. Saamelaisten kotiseutualueeseen kuuluu Utsjoen, Enontekiön ja Inarin kunnat, sekä Sodankylän kunnan pohjoisosaa. Yli kolme kertaa Uudenmaan maakunnan kokoinen saamelaisalue kattaa yhden kolmasosan Lapin seurakunnan alueesta. Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä: pohjoissaamea, inarinsaamea ja koltansaamea. Suomen saamelaiskäräjien arvion mukaan pohjoissaamen puhujia on noin 2000. Inarinsaamelaisia ja koltansaamelaisia on kumpiakin noin 500, kielen puhujia hieman vähemmän. Pohjois- ja inarinsaamelaiset ovat pääasiassa Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäseniä ja kolttsaamelaiset pääasiassa Suomen ortodoksisen kirkon jäseniä.

Kolttsaamelaiset ovat Suomen saamelaisten keskuudessa pieni kansa. Kolttsaamelaiset ovat Suomessa vähemmistöasemassa niin kulttuurin, kielen kuin myös uskonnon osalta.

Kolttsaamelaisten Suomeen asuttamisen aikaan ja sen jälkeen Suomessa harjoitettu assimilaatiopolitiikka yhdessä muiden tekijöiden kanssa johti siihen, että monet kolttsaamelaiset ovat

menettäneet oman äidinkieltensä. Kieli on yksi olennaisimmista kulttuuriperinnön osasista, kielet ilmaisevat identiteettiä ja sitovat puhujat yhteisöönsä, heidän menneisyyteensä, nykyhetken sekä tulevaisuuteen. On erityisen tärkeää, että kirkko palvelee seurakuntalaisia heidän omalla kielellään. Ortodoksinen usko on erottamaton osa kolttasaamelaisten elämää. Kirkolla onkin erityinen rooli ja suuri vastuu koltansaamen kielen ja kulttuurin säilyttämisessä.

Vaikka koltansaamen kielen elvyttämiseksi on tehty ja tehdään paljon, se on edelleen vakavasti uhanalainen. Koltansaamen kielen ja kulttuurin ylläpitämiseksi on tehtävä vielä runsaasti töitä ja työllä on kiire. Kielen elvyttämiseen tarvitaankin tukea ja resursseja kaikilta. Tässä työssä Suomen ortodoksisen kirkon on välttämätöntä olla yhdessä rintamassa kolttakansan kanssa. Onhan kirkon erityinen tehtävä pitää huolta erityisesti juuri kaikista pienimmistä ja heikoimmassa asemassa olevista.

Aiemmin matkapapistopiirissä on työskennellyt kolttasaamelainen kanttori. Nykyinen Ivalon kanttori on suorittanut työn ohella 60 opintopisteen laajuisen koltan kielen ja kulttuurin opintokokonaisuuden ja nykyinen Ivalon pappi on suorittanut yhden lukukauden mittaisen koltankielen opintokokonaisuuden. Lapin ortodoksisen seurakunnan alueen jumalanpalveluksissa käytetään koltansaamea. Lapin

seurakunnassa on nykyisten resurssien puitteissa pyritty jatkuvasti lisäämään koltansaamen käyttöä aloittamalla esimerkiksi saamenkielisten ortodoksisten hartausohjelmien tekeminen. Lisäksi Ivalon ortodoksinen kuoro on alkanut nauhoittaa osioita koltansaamenkielisiä radiohartauksia varten. Hartauksia aletaan lähettää Saamen Radion kautta vuoden 2019 alusta ja niissä on paikallisten kolttasaamelaisten lukemia Raamatun tekstejä ja rukouksia ja papin lukemia ektenioita ja papin pitämä opetuspuhe – kaikki kolttasaameksi. Nämä ovat esimerkkejä saamelaistyön kehittämisestä, mikäli työllä on jatkuvuutta.

Ortodoksisuus on ollut erityisen tärkeää kolttasaamelaisille jo 500 vuoden ajan. Suomen ortodoksisella kirkolla on merkittävä rooli kolttasaamelaisen kielen ja kulttuurin säilyttäjänä ja puolustajana.

Saamen kielilaki 1086/2003 velvoittaa viranomaisia palvelemaan saamenkielellä. Kielilain 1, 4, 5, 8, 20 ja 24 §:n säädöksiä sovelletaan vastaavasti Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Enontekiön, Inarin, Utsjoen ja Sodankylän seurakuntiin sekä Suomen ortodoksisen kirkkokunnan Lapin seurakuntaan.

Saamen kielilaki esimerkiksi velvoittaa Lapin ortodoksista seurakuntaa (saamelaisten kotiseutualueella toimivaa seurakuntaa) toiminnassaan oma-aloitteisesti huolehtimaan siitä, että kielilain turvaamat kielelliset oikeudet toteutuvat käytännössä. Seurakunnan tulee osoittaa yleisölle palvelevansa myös saameksi. Laki määrittää viranomaisille (mukaan lukien evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon) vähimmäisvaatimus tason. Laki antaa mahdollisuuden tarjota myös parempaa kielellistä palvelua kuin laissa edellytetään.

Lapin ortodoksisessa seurakunnassa on olemassa olevien resurssien puitteissa jo lisätty koltansaamen kielen käyttöä. Kielilain vaatimusten täyttämiseksi on välttämätöntä, että kirkko osoittaa keskusrahastosta varat saamelaistyötä tekevän papin ja kanttorin työhön. Saamelaiskäräjälain 9 § listaa ne viranomaisten toimenpiteet, joissa tulee käydä neuvottelut saamelaiskäräjien kanssa. Jos viranomainen on epävarma siitä, kuuluuko jokin toimenpide neuvotteluvollisuuden piiriin, hyvä käytäntö on kääntyä saamelaiskäräjien puoleen ja kysyä näkemystä neuvottelujen tarpeellisuudesta.

Esitys asian käsittelystä

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että asiasta 8a pyydetään talousvaliokunnan mietintö.

Päätös:

Hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

Asia 8b. Aloite määrärahasta vuodelle 2019 kirkkomusiikin kehittämiseksi**Talousvaliokunnan mietintö****Valiokuntien lausunnot**

Valiokunta pyysi ja sai lausunnon sivistysvaliokunnalta.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää aloitteen hyväksymistä kirkollishallituksen esityksen mukaisesti ja varaa tähän tarkoitukseen talousarvioon 10 000 euron määrärahan (kustannuspaikalta 301 avustukset ja yhteistyösopimukset tilille 4826 kulttuuriperintö). Määrärahan myöntämisen ensisijainen tavoite on kirkon piirissä toimivien kuorojen (seurakuntakuorot sekä yhdistyspohjaiset kuorot) kehittämisprojektit (esim. koulutus, uusien sävellysten tilaaminen, konsertit, kuorojen yhteistyöprojektit) ja työskentelymahdollisuuksien turvaaminen. Avustus ei ole matka-apuraha. Määrärahaa myönnettäessä kirkollishallituksen tulee kuulla kirkkomusiikin asiantuntijatahoja.

Päätöksen perustelut

Aloite noudattaa kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelmaa 2016-2020 (kohta 1). Talousvaliokunta yhtyy kirkollishallituksen päätösesityksen perusteluihin. Määrärahaa myönnettäessä tulee arvioida kehittämistyön vaikuttavuus pidemmällä tähtäimellä. Kirkollishallituksen tulee arvioida määrärahan riittävyys ja jatkotarve sekä ottaa huomioon se talousarviosuunnittelussa.

27. marraskuuta 2018

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski
Sihteeri

Sivistysvaliokunnan lausunto:

Talousvaliokunnalle

Lausunto

Asia 8b. Aloite määrärahasta vuodelle 2019 kirkkomusiikin kehittämiseksi.

Lausunto

Sivistysvaliokunta esittää lausuntonaan, että talousvaliokunta varaa 10.000 euron määrärahan vuodelle 2019 kirkkomusiikin kehittämiseksi Suomen ortodoksisessa kirkossa kuorojen toiminta- ja

työskentelymahdollisuuksien turvaamiseksi. Sivistysvaliokunta esittää, että vastaavansuuruinen määräraha kirkkomusiikin kehittämiseksi olisi käytettävissä myös tulevina vuosina.

Lausunnon perustelut

Sivistysvaliokunta lähtee siitä, että määrärahaa tulee käyttää seuraaviin tarkoituksiin:

- a) Uuden ortodoksisen konsertoivan kirkkomusiikin tilaamiseen
- b) Uuden jumalanpalvelusmusiikin tilaamiseen
- c) Kuorojen koulutustarkoituksiin, kuten äänenkäytön koulutukseen tai levytysprojekteihin

Edellä mainitut seikat varmistavat, että määrärahaa voivat hakea mahdollisimmat monet kirkkomme piirissä toimivat kuorot. Tämä auttaa kuoroja ja sitä kautta seurakuntia kirkon aineettoman kulttuuriperinnön vaalimisessa ja kehittämisessä.

Määrärahoja kuoroille myöntää hakemuksen perusteella kirkollishallitus apunaan musiikin asiantuntijat.

26. marraskuuta 2018

Maria Lampinen

Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Soili Penttonen

Sihteeri

Kirkollishallituksen esitys:

8b. Aloite määrärahasta vuodelle 2019 kirkkomusiikin kehittämiseksi

Kirkolliskokousedustajat Risto Nordell, Maria Lampinen ja Varvara Merras-Häyrynen ovat esittäneet, että kirkolliskokous hyväksyy vuodelle 2019 10 000 euron määrärahan kirkkomusiikin kehittämiseksi Suomen ortodoksisessa kirkossa. Määräraha käytettäisiin kirkkomme piirissä toimivien kuorojen hakemusten perusteella kuorojen toiminta – ja työskentelymahdollisuuksien turvaamiseksi ja uuden ortodoksisen kirkkomusiikin tilaamiseksi. Liite 8b.

Perusteluissaan aloitteen tekijät toteavat, että kirkkokunnassamme toimii useita korkeatasoisia kuoroja, joiden työskentely on näivettymässä varojen puutteeseen. Aloitteen mukaan kuorot ovat aktiivisesti tilanneet viime vuosina uutta suomalaista ortodoksista kirkkomusiikkia niin liturgiseen kuin konserttikäyttöönkin. Koska kirkon ulkopuolisilta säätiöiltä ja rahastoilta saatava tuki niukkenee vuosi vuodelta, aloitteen tekijät katsovat, että Suomen ortodoksisen kirkon tulee ottaa entistäkin aktiivisempi rooli oman aineettoman kulttuuriperintönsä – kuten musiikin - säilyttämisessä ja edelleen kehittämisessä. Aloitteen tekijät toteavat, että yksi pienen kirkkomme identiteettiä vahvistava tekijä on omaehtoisen ja luovan ortodoksisen kulttuurin vaaliminen ja kehittäminen. Tässä kirkkomusiikilla on

keskeinen rooli. Aloitteessa korostetaan myös, että kirkkolaulu - musiikin muotoon puettuna rukouksena - on kaiken kirkon toiminnan ytimessä.

Kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous päättää kuorojen avustamisesta talousarvion yhteydessä sekä määrittelee avustuksen myöntämiseksi kriteerit.

Aloitteessa ei ole mainittu tulisiko raha seurakunnille vai avustusten varassa toimivien yhdistysten haettavaksi. Avustusten myöntämisen kannalta on perusteltua määritellä ne tavoitteet, joiden saavuttamiseksi rahaa voidaan myöntää.

Kirkon voimassaolevan tavoite -ja toimintasuunnitelmassa todetaan, että yksi toiminnan painopisteistä on Aktiivinen jumalanpalveluselämä, jäsenyyden ja identiteetin vahvistaminen – kirkon lähetystehtävä. Tähän voidaan sisällyttää myös kirkkomusiikin kehittämisen ensisijainen tavoite kuten tavoite- ja toimintasuunnitelmassa todetaan: ”Jumalanpalvelukset ovat kirkon ydin. Jumalanpalvelusten toimittaminen on kirkon keskeisin työ kaikkialla”. Toisaalta kuorojen konserttitoiminta toteuttaa kirkon lähetystehtävää.

Vuoden 2014 kirkolliskokouksen hyväksymässä kirkon kulttuuriperintöstrategian 2015-2020 mukaan kirkon talousarviossa määritellyissä puitteissa seurakunnat voivat saada taloudellisia resursseja kulttuuriperintötyöhön liittyvien käytännön toimien toteuttamiseen. Keskusrahaston talousarviossa kustannuspaikalla 301 on määräraha kulttuuriperinnölle. Tästä rahasta on jaettu avustukset Valamon konservointilaitokselle, Kirkkomuseosäätiölle, Valamon kirjastolle sekä kultaukseen, konservointiin ja esineistön hoitoon. Arvioitavaksi tulee, mikä on muun kulttuuriperinnön osuus näistä avustuksista.

Päätös:

Hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

Asia 9. Lakityöryhmän perustaminen ja sen toimeksianto

Lakivaliokunnan mietintö

Päätösesitys

Lakivaliokunta esittää, että kirkolliskokous perustaa lakityöryhmän valmistelemaan tarvittavia kirkon hallinnon uudistukseen liittyviä lainsäädännön muutoksia ja valitsee työryhmän jäseniksi suostumuksen perusteella opetus- ja kulttuuriministeriön hallitusneuvos Joni Hiitola, papiston edustajina kirkkoherra Timo Mäkirinta ja pastori ja Teo Merras, maallikkojen edustajana asianajaja Heikki Kukkonen sekä palvelukeskuksen asiantuntijana lakimies Jari Rantala. Lisäksi kirkollishallitus valitsee myöhemmin työryhmälle määräaikaisen ja osa-aikaisen lainvalmistelutyöhön perehtyneen sihteerin.

Lakityöryhmän tulee laatia kirkolliskokoukselle perustellut esitykset Ortodoksisesta kirkosta annetun lain ja Kirkkojärjestyksen muuttamiseksi alla luetelluin näkökohdin:

Kirkon hallinnon uudistuksessa on tarkoitus säilyttää nykyiset kolme hiippakuntaa, joiden alueellisten rajojen osalta saattaa tapahtua muutoksia.

Työryhmän tulee huomioida kirkollishallituksen myöhemmin tehtävä päätös uusista muodostettavista seurakunnista hiippakuntien alueille. Työryhmän tulee huomioida selvitysmiehen ja ohjausryhmän ehdotukset uusien muodostettavien seurakuntien nimistä ja hallinnon keskuspaikoista.

Hallinnon uudistusta toteutettaessa pyritään hallinnollista rakennetta keventämään ja yksinkertaistamaan kaikilla kirkon hallinnon tasoilla ja mahdollisuuksien mukaan siirtämään voimassa olevasta laista kirkkojärjestykseen sellaiset hallinnolliset säädökset, joita ei välttämättä tarvitse säädellä lain tasolla.

Työryhmän tulee arvioida voimassa olevaan lakiin sisältyvien kappeliseurakuntien säännösten toimivuutta ja tehdä asiaan liittyvät mahdolliset muutosehdotukset termien ja hallinnon osalta. Erityisesti ehdotuksissa tulee huomioida aikaisemmin kirjattu tavoite keventää kirkon hallinnollista rakennetta kaikilla hallinnon tasoilla.

Uudistuksen tavoitteena on tasoittaa hiippakuntien kokoeroja ja muodostaa taloudellisesti, toiminnallisesti ja jäsenmäärältään tarkoituksenmukaisia uusia seurakuntia. Tämän seurauksena kirkolliskokousedustajien vaalitapaa ja vaalimenettelyä tulee uudistaa vaaliuudistustyöryhmän raportissa esille tuotujen seikkojen pohjalta niin, että vaalia voidaan yksinkertaistaa ja valtuuston vaalissa voidaan siirtyä posti- tai internet-äänestykseen sekä kirkolliskokousedustajavaalissa seurakunnan valtuustojen suorittamaan valintaan.

Kirkon talouden hoidossa siirrytään kaikkien seurakuntien ja luostareiden osalta keskitettyyn taloushallintoon, joka toteutetaan palvelukeskuksen taloustoimiston toimesta. Työryhmän tulee valmistella ehdotus tarvittavista säädösmuutoksista muutoksen toteuttamiseksi. Ehdotuksessa tulee myös ottaa kantaa siihen, miten toteutettava muutos vaikuttaa keskusrahastomaksujen määräytymisperusteisiin.

Kirkon ja sen seurakuntien kiinteistöhallinnossa on tarkoitus siirtyä keskitettyyn hallintomalliin, jonka suunnitteluun on nimetty erillinen työryhmä ja valmistelutyö on keskeneräinen. Työryhmän tulee huomioida kiinteistötyöryhmän työn eteneminen ja sen mahdolliset vaikutukset säädöspohjan muuttamiseen.

Seurakuntien hallinnossa työryhmän tulee tehdä ehdotus seurakunnan hallinnon järjestämisestä, seurakunnanneuvoston ja seurakunnanvaltuuston vaalimenettelystä sekä seurakuntiin mahdollisesti perustettavista toiminta-alueista huomioiden vaaliuudistustyöryhmän raportin sisältö.

Kirkolliskokouksen päätökseen perustuen kirkollishallitus on asettanut piispanvaalityöryhmän valmistelemaan ehdotuksen piispan vaalin avoimuuden lisäämiseksi. Työryhmän tulee huomioida raportin pohjalta myöhemmin tehtävien kirkolliskokouksen ja kirkollishallituksen päätöksien vaikutukset voimassa olevien säädöksiä muuttamiseen.

Kirkon yhteistä tiedottamista kehitetään siten, että kirkko julkaisee vain yhtä kirkollishallituksen alaisuudessa toimivaa julkaisua, joka on kaikkien seurakuntien ja luostareiden yhteinen tiedotuskanava. Työryhmän tulee huomioida tulevan tiedottamisen tarpeet säädösmuutoksissa.

Kirkolliskokouksen linjauksen mukaisesti myös muita asiantuntijapalveluita tulee keskittää ja työryhmän tulee arvioida, miten tämä tavoite tulisi huomioida säädösmuutoksissa. Tällaisia palveluita tulee jatkossa olemaan esimerkiksi kirkon ICT-palvelut.

Luostarien oikeudellista asemaa ja niiden rinnasteisuutta seurakuntiin tulee selkeyttää huomioiden se, että luostarit eivät ole veronsaajia, eikä oikeutettuja valtionapuun ja hoitavat taloudellisen

toimeentulonsa seurakunnista poiketen. Seurakuntien varojen käyttöä koskevat rajoitukset eivät voi kaikilta osin rinnastua luostareihin. Lisäksi luostarien johtajan ja johtokunnan asemaa tulee tarkastella kanonisen oikeuden valossa.

Voimassa olevan lain ja kirkkojärjestyksen sisältämät viittaukset muuhun sovellettavaan hallinnolliseen lainsäädäntöön tulee päivittää ajan tasalle, erityisesti huomioiden tietosuojasäännökset ja julkiset hankinnat.

Työryhmän tulee ehdotuksessaan ottaa kantaa voimassa olevien alistussäännösten riittävyteen seurakuntien ja luostareiden päätöksenteossa, erityisesti huomioiden merkittävät ja laajakantoiset investointi- ja rakennushankkeet. Samoin työryhmän tulee arvioida kirkollishallituksen ja sen toimihenkilöiden toimivaltuuksien riittävyttä seurakuntien ja luostareiden toiminnan valvontaan ja tarkastuksiin liittyen.

Kirkolliskokous on päättänyt kirkon omien opintojen sisällyttämisestä osaksi pappien ja kanttorien koulutusta. Tältä osin työryhmän tulee tehdä ehdotuksensa uudistuksen vaikutuksista kirkon toimihenkilöiden kelpoisuusehtoihin.

Voimassa olevan lain siirtymäsäännöksiin on sisältynyt erilaisia säännöksiä virkasuhteista toimiin siirtymiseen liittyen, joiden osalta työryhmän tulee tehdä ehdotus säännösten päivittämisestä nyt toteutettavaa uudistusta vastaavaksi, erityisesti huomioiden uudistuksesta johtuvien toimihenkilöiden työnkuvien muutoksiin liittyen.

Kirkko on solminut yhteistyösopimukset puolustusvoimien kanssa häiriö- ja poikkeusoloihin liittyen kaikkien hiippakuntien osalta ja tämä tulee työryhmän huomioida säädöspohjaa päivitettäessä.

Edellä mainittujen seikkojen lisäksi työryhmällä on mahdollisuus tehdä myös muita asian valmistelun aikana esille tulleita muutosehdotuksia voimassa oleviin säädöksiin, joihin työryhmä katsoo olevan aiheutta.

Työryhmän tulee myös pohtia kirkollisen yli- ja alioikeuden mahdollista perustamista, tehtäviä ja asemaa.

Päätöksen perustelut

Kirkollishallitus on 16.10.2018 pidetyssä istunnossa päättänyt esittää vuoden 2018 kirkolliskokoukselle lakityöryhmän perustamista valmistelevaan kirkon hallinnon uudistukseen liittyviä lainsäädännön muutoksia.

Lakivaliokunta esittää KJ 42 §:n mukaisesti lakityöryhmän perustamista valmistelevaan kirkon hallinnon uudistukseen liittyen tarvittavat lain ja kirkkojärjestyksen muutokset.

Kirkon hallinnon uudistuksesta päätetään kirkollishallituksessa ja vuoden 2018 kirkolliskokouksessa. Uudistuksen täytäntöönpano edellyttää muutoksia ortodoksisesta kirkosta annettuun lakiin sekä kirkkojärjestykseen, joiden muutosten valmisteluun kirkolliskokous valitsee työryhmän ja päättää työryhmän toimeksiannon sisällöstä.

Lainsäädännön osittaisesta uudistamisesta on tarkoitus päättää vuoden 2019 kirkolliskokouksessa ja työryhmällä on vuosi aikaa valmistella lakiin ja kirkkojärjestykseen tarvittavat muutokset ja laatia työryhmän raportti lainvalmisteluteknisesti niin valmiiksi, että säädösmuutokset voidaan käsitellä ja viedä opetus- ja kulttuuriministeriön esityksestä maan hallitukselle tarvittavia lainmuutoksia varten

pikaisesti kirkolliskokouksen päätöksen jälkeen. Tämän vuoksi työryhmän apuna on oltava lainvalmistelutyön asiantuntija.

27. marraskuuta 2018

Matti Tolvanen
Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Miikka Heinonen
Sihteeri

Kirkolliskokoukselle

Vastaehdotus lakivaliokunnan mietintöön asia 9. lakityöryhmän perustaminen ja sen toimeksianto

Esitän muutettavaksi päätösesitykseen kohdan ”kirkon talouden hoidossa siirrytään kaikkien seurakuntien ja luostareiden osalta keskitettyyn taloushallintoon”.

Uusi esitys: **Kirkon talouden hoidossa siirrytään kaikkien seurakuntien ja Lintulan luostarin osalta keskitettyyn taloushallintoon.**

Perustelut

Valamon luostarin taloushallinto tulisi säilyttää luostarin yhteydessä. Valamon luostarille on tärkeää taloushallinnon raportoinnin ajantasaisuus ja nopeus, jotka nykyisillä järjestelyillä toimivat hyvin. Kirjanpitoaineisto on erittäin laaja koostuen noin 3200 tositteesta (v. 2017).

Valamon luostarin taloushallinnon menestyksellä hoitaminen vaatii erityisosaamista, koska luostarin toiminta on monimuotoista ja eroaa oleellisesti seurakuntien toiminnasta. Valamon luostarin toimintaan kuuluu yleishyödyllistä toimintaa ja elinkeinotoimintaa, minkä vuoksi kirjanpidossa joudutaan ottamaan huomioon ja soveltamaan arvonlisävero- ja tuloverolain säännöksiä. Valamon luostarin tuloslaskelmassa esitetään seitsemän eri tulosityksikköä: luostaritoiminta, opisto, kahvila-ravintola Trapesa, matkamuistomyymälä Tuohus, majoituspalvelut, konservointitoiminta, kiinteistöt (sisältää mm. metsätalouden). Kustannukset ja tuotot joudutaan verottajan vaatimuksesta kohdistamaan eri tulosityksiköille. Kohdistettavia tuottoja ja kustannuksia ei aina saada suoraan kirjanpitojärjestelmästä, vaan ne joudutaan tuottamaan erillisillä taulukkolaskelmilla.

Valamon luostari lisäksi myy taloushallinnon palveluja eri tahoille: Valamon asuntosäätiö, Valamosäätiö, Valamon vesiosuuskunta, PSHV Ry. Näistä luostarille kertyy lisätuloja.

Tilintarkastusten yhteydessä Valamon luostarin taloushallinto on todettu hyvin hoidetuksi.

Luostarissa olleet ja mahdollisesti myös tulossa olevat EU-hankkeet vaativat taloushallinnon erityisosaamista mm. maksatushakemuksissa.

Valamon luostarin taloustoimistossa hoidetaan kirjanpidon lisäksi myös palkkahallinto sekä siihen liittyvät viranomaisvelvoitteet. Palkkalaskelmia on noin 40-50 kpl kuukaudessa. Usein palkanmaksun täytyy tapahtua nopealla aikataululla ennen varsinaista palkanmaksupäivää (mm. opiston ulkomaiset opettajat, joille maksu tulee käteisenä). Uusi kansallinen tulorekisteri tuo palkanmaksuun lisävelvoitteita,

maksetut palkat on ilmoitettava rekisteriin 5 päivän kuluessa maksamisesta. Palkkahallinnossa joudutaan myös tulkitsemaan ja soveltamaan eri työehtosopimuksia.

Mielestäni Valamon luostarin siirtyminen keskitettyyn taloushallintoon ei ole perusteltua, koska se heikentää palvelun tasoa ja hidastaa taloushallinnosta tulevan tiedon saamista ja hyödyntämistä ja siten hankaloittaa talouteen liittyvien päätösten tekoa sekä monimutkaistaa käytännön asioiden hoitamista.

Uudessa Valamossa 27. marraskuuta 2018

Arkkimandriitta Sergei
luostarin johtaja

Arkkimandriitta Sergein tekemää vastaehdotusta ei kannatettu.

Päätös:

Hyväksyttiin lakivaliokunnan mietinnön mukaan.

***

Asia 10. Vaaliuudistustyöryhmän raportti

Lakivaliokunnan mietintö

Päätösesitys

Lakivaliokunta yhtyy Vaaliuudistustyöryhmän raporttiin ja sen perusteisiin ja esittää, että kirkolliskokous päättää antaa edellä asiakohdassa 9 perustetun lakityöryhmän tehtäväksi päivittää kirkolliskokouksen työjärjestystä ja laatia ehdotukset mahdollisista seurakunnan valtuustojen ja kirkolliskokouksen edustajien vaalittavan muutoksista.

Kirkolliskokousedustajien vaalitapaa ja vaalimenettelyä tulee uudistaa vaaliuudistustyöryhmän raportissa esille tuotujen seikkojen pohjalta niin, että vaalia voidaan yksinkertaistaa ja valtuuston vaalissa voidaan siirtyä posti- tai internet-äänestykseen sekä kirkolliskokousedustajavaalissa seurakunnan valtuustojen suorittamaan valintaan. Lakityöryhmän tulee laatia lain muutos, jolla mahdollistetaan varavaltuutettujen valinta seurakunnan valtuustoon.

Päätöksen perustelut

Lakivaliokunta toteaa, että hallinnon uudistuksen eteenpäin vieminen edellyttää kirkolliskokoukselta syksyllä 2018 päätöstä lakityöryhmän perustamisesta valmistelevaan kokonaisuudessaan hallinnon uudistuksen edellyttämiä lain ja kirkkojärjestyksen muutoksia vuoden 2019 kirkolliskokoukselle erillisen kirkolliskokouksen päättämän toimeksiannon mukaisesti.

Kirkolliskokouksen työjärjestyksen ja vaalittavan päivittäminen on lakivaliokunnan mielestä tarpeellista, mutta sen voisi parhaiten toteuttaa sen jälkeen kun kirkolliskokous ja kirkollishallitus ovat päättäneet ja linjanneet kirkon tulevan hallintomallin lain ja kirkkojärjestyksen tasolla ja sen pohjalta voidaan päivittää myöhemmin kaikki muutkin alemman tasoiset kirkon sisällä noudatettavat säädökset.

27. marraskuuta 2018

Matti Tolvanen
Lakivaliokunnan puheenjohtaja

Miikka Heinonen
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin lakivaliokunnan mietinnön mukaan.

4. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Seuraava täysistunto päätettiin pitää 28.11.2018 klo 13.00.

5. Ilmoitusasiat

Ei ole.

6. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 16.15.

***

Kirkolliskokouksen seitsemäs täysistunto 28. marraskuuta 2018 klo 13.00-13.33

1. Alkurukous

Alkurukouksena laulettiin ”Taivaallinen Kuningas”. Puheenjohtajana toiminut piispa Arseni avasi seitsemännen täysistunnon.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Kirkolliskokouksen sihteeri Jari Rantala toimitti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse tai varaedustajan toimesta olivat paikalla.

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. (Liite 21. Esityslista kirkolliskokouksen VII täysistunto 28.11.2018)

Merkitään, että edustaja Varvara Merras-Häyrynen käytti työjärjestys puheenvuoron, koska seinälle heijastettu esityslista ei näkynyt riittävän hyvin. Tämän vuoksi puheenjohtajana toiminut piispa Arseni luki asiakohdan 4 osalta esityslistan.

4. Ehdollepano Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan vaaliin

Piispainkokouksen 28.11.2018 pöytäkirja

Pöytäkirja 6/2018

Aika: 28.11.2018 klo 12.00

Paikka: Valamon Kristuksen kirkastumisen luostari

Läsnä: arkkipiispa **Leo** (puheenjohtaja), metropoliitta **Elia**, metropoliitta **Ambrosius**, palvelukeskuksen lakimies **Jari Rantala** (puheoikeus)

Sihteeri: teologinen sihteeri **Jelisei Heikkilä** kutsuttiin kokouksen sihteeriksi

***

Kokouksen avaaminen

42

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12.00.

***

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

43

Piispa Arsenin ollessa estyneenä piispainkokous kutsui metropoliitta Ambrosiuksen osallistumaan kokoukseen. Kokous todettiin lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

***

Esityslistan hyväksyminen

44

Esityslista hyväksyttiin esitetyssä muodossa.

***

Ehdollepano Kuopion ja Karjalan metropoliitan vaaliin (Liite 1)

45

Taustaa:

Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous on kirkkojärjestyksen (OrtK 2007/174) 64 §:n nojalla piispan vaalia valmistelevassa istunnossa 27. marraskuuta 2018 nimennyt ehdokkaiksi Kuopion ja Karjalan metropoliitan tehtävien hoitajan Joensuun piispa Arsenin, Valamon luostarin johtajan arkkimandriitta Sergein ja arkkimandriitta Andreaksen. Piispainkokous päätti laatia luottamuksellisen, ei julkisen muistion, jossa arvioidaan kunkin ehdokkaan vahvuuksia ja puutteita.

Perustelu:

Keskusteltuaan kirkolliskokouksen asettamista ehdokkaista, piispainkokous ortodoksisesta kirkosta annetun lain (OrtL 2006/985) 42 §:n nojalla asetti 29. marraskuuta 2018 pidettävään Kuopion ja Karjalan metropoliitan vaaliin ehdolle Joensuun piispa Arsenin, arkkimandriitta Sergein ja arkkimandriitta Andreaksen.

Päätös:

Esityksen mukaan.

***

Kokouksen päättäminen

46

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13.00.

***

Aika ja paikka alussa mainitut.

Puheenjohtaja

Leo
Helsingin ja Koko Suomen arkkipiispa

Elia
Oulun metropoliitta

Ambrosius
metropoliitta

Jelisei Heikkilä
piispainkokouksen sihteeri

Päätös:

Merkitään tiedoksi piispainkokouksen päätös.

Edustajille jaettiin tutustuttavaksi piispainkokouksen päätöksen liitteenä olevat luottamukselliset perustelut.

5. I käsittely

Hallintovaliokunta

Asia 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa. Asia pantiin pöydälle.

Asia 11. Piispanvaalityöryhmän raportti. Asia pantiin pöydälle.

Asia 13. Selvitysmiehen selvitys. Asia pantiin pöydälle.

Talousvaliokunta

Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2019 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2020-2021. Asia pantiin pöydälle.

6. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Seuraava täysistunto päätettiin pitää 28.11.2018 klo 14.30.

7. Ilmoitusasiat

Piispa Arseni ilmoitti, että tänään 28.11. illalla on poikkeuksellisesti torstaiamun aamupalvelus.

Jari Rantala muistutti lähetekeskustelun puheenvuorojen lähettämistä sihteeristölle, jotta puheenvuorot tulevat pöytäkirjan liitteeksi.

Arkkipiispa Leo ilmoitti, että kirkollishallituksen asiantuntijajäsenet kokoontuvat täysistunnon päätteeksi.

8. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 13.33.

***

Kirkolliskokouksen kahdeksas täysistunto 28. marraskuuta 2018 klo 14.30-14.33

1. Läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtajana toiminut piispa Arseni avasi kahdeksannen täysistunnon. Kirkolliskokouksen sihteeri Jari Rantala toimitti nimenhuudon. Todettiin, että kaikki edustajat itse tai varaedustajan toimesta olivat paikalla.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. (Liite 22. Esityslista kirkolliskokouksen VIII täysistunto 28.11.2018)

3. II käsittely

Asia 7. Hiippakuntarajojen arviointi Suomen ortodoksisessa kirkossa

Hallintovaliokunnan mietintö

Vuoden 2017 kirkolliskokous edellytti kirkollishallitukselta toimenpiteitä, joilla seurakuntarajat ja -rakenteet arvioidaan sekä muutetaan tarvittaessa koko kirkon tasolla 1.1.2020 alkaen. Seurakuntarakenteiden uudistusprosessi on vireillä kaikissa hiippakunnissa. Seurakuntien rakenteiden uudistukseen kirkkomme edellyttäminä toimenpiteinä liittyy myös hiippakuntajärjestelyjen arviointi ja tältä osin piispainkokous on antanut pyydetyn lausunnon asiasta kirkollishallitukselle.

Piispainkokouksen lausunnon mukaisesti kirkollishallitus esittää, että kirkolliskokous jakaa hiippakuntarajat seuraavasti: Helsingin hiippakuntaan kuuluu 1.1.2020 alkaen Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Lahden, Lappeenrannan, Kotkan ja Haminan seurakunnat; Kuopion ja Karjalan hiippakuntaan Jyväskylän, Saimaan, Taipaleen, Rautalammen, Nurmeksen, Joensuun, Ilomantsin, Iisalmen ja Kuopion seurakunnat; Oulun hiippakuntaan Tampereen, Vaasan, Kajaanin, Oulun ja Lapin seurakunnat.

Kirkollishallitus yhtyy piispainkokouksen lausunnon perusteluihin ja lähettää esityksen vuoden 2018 kirkolliskokouksen hallintovaliokunnan käsiteltäväksi.

Päätösesitys

Hallintovaliokunta yhtyy piispainkokouksen lausunnon mukaiseen esitykseen, että kirkolliskokous jakaa hiippakuntarajat seuraavasti: Helsingin hiippakuntaan kuuluu 1.1.2020 alkaen Helsingin, Turun, Hämeenlinnan, Lahden, Lappeenrannan, Kotkan ja Haminan seurakunnat; Kuopion ja Karjalan hiippakuntaan Jyväskylän, Saimaan, Taipaleen, Rautalammen, Nurmeksen, Joensuun, Ilomantsin, Iisalmen ja Kuopion seurakunnat; Oulun hiippakuntaan Tampereen, Vaasan, Kajaanin, Oulun ja Lapin seurakunnat.

Päätöksen perustelut

Hallintovaliokunta toteaa, että piispainkokous on keskustellut hiippakuntarajojen uudistuksista huomioiden kirkkolain edellyttämät lähtökohdat kirkon hallinnollisesta jaosta (OrtL 2006/985, 2 luvun 6 §:n 1 ja 2 momentti; OrtL 2006/985, 2 luvun 7 §:n 1 ja 2 momentti) ja laatinut yhteisen lausunnon uusista hiippakuntarajoista.

Piispainkokous on tarkastellut uusia hiippakuntarajoja nykyisten seurakuntarajojen puitteissa

toiminnallisuuden, alueellisen kulttuuri-identiteetin ja väestöennusteen näkökulmista. Piispainkokous on lisäksi kiinnittänyt erityistä huomiota seurakuntien taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten turvaamiseen uudistettavissa hiippakunnissa.

Hiippakuntien hallinnollinen jakouudistus on piispainkokouksen toimivaltaan kuuluva kanoninen asia, olematta kuitenkaan ristiriidassa nykyisen kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säädösten kanssa.

28. marraskuuta 2018

Tuovi Haikala
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Aila Koivisto
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

Asia 11. Piispanvaalityöryhmän raportti

Hallintovaliokunnan mietintö

Kirkollishallitus asetti 13.2.2018 vuoden 2017 kirkolliskokouksen päätöksen mukaisesti työryhmän tekemään selvityksen ja valmistelevaan ehdotuksen piispanvaalikäytännön muuttamisesta. Työryhmään ovat kuuluneet Heikki Kukkonen puheenjohtajana ja Timo Tynkkynen sekä Elsi Takala jäsenenä. Työryhmä on laatinut ehdotuksensa, joka ilmenee 7.8.2018 päivätyistä raportista. Kirkollishallitus on pyytänyt raportista piispainkokouksen lausunnon.

Kirkollishallitus yhtyy piispainkokouksen lausuntoon ja sen perusteluihin ja lähettää työryhmän raportin kirkolliskokouksen hallintovaliokunnan käsiteltäväksi.

Työryhmä on toimittanut täydennetyn raportin 23.10.2018, jonka kirkollishallitus on käsitellyt 23.10.2018 pidetyssä istunnossa ja päättänyt lähettää täydennetyn työryhmän raportin kirkolliskokouksen hallintovaliokunnan käsiteltäväksi.

Piispainkokous kokee tarpeelliseksi todeta, että Suomen ortodoksisen kirkon hallinto, kuten myös piispan valitseminen, on kompromissi kirkon ensimmäisen vuosituhannen aikana syntyneestä kanonisesta järjestyksestä ja länsimaisen hallintokäytännön periaatteista. Tämän vuoksi kirkossamme ei voida seurata kaikkien yksityiskohtien osalta kanonista perinnettä. Edellä todetun perusteella piispainkokous toteaaakin, että nykyinen piispanvaalikäytäntö Suomen ortodoksisessa kirkossa on mahdollinen malli muiden joukossa.

Kuulemiset

Valiokunta on kuullut asiassa arkkipiispan teologista sihteeriä Jelisei Heikkilää.

Päätösesitys

Hallintovaliokunta kiittää työryhmää paneutuvasta työstä. Valiokunta on perehtynyt sekä työryhmän raporttiin että piispainkokouksen lausuntoon.

Hallintovaliokunta esittää muutosta voimassa olevaan kirkkojärjestykseen siten, että alkuperäisen aloitteen tavoite vaalin avoimuudesta ja ennustettavuudesta toteutuu, jos valinta noudattaa seuraavaa käytäntöä:

- Kirkollishallitus käynnistää valintaprosessin 3 kk kuluessa hiippakuntapiispan tehtävän avautumisesta
- Kirkollishallitus pyytää erikseen ilmoitetun aikataulun puitteissa kokousedustajia tekemään kirjallisesti ehdotuksia ehdokkaista kirkollishallitukselle, joka toimittaa ne piispainkokoukselle ja tiedoksi kirkolliskokousedustajille
- Piispainkokous tekee ehdokasasettelun kirkolliskokousedustajien ehdotusten pohjalta niin, että piispainkokouksen vahvistama ehdokasasettelu on julkinen vähintään 6 viikkoa ennen vaalia
- Kirkolliskokousedustajien tekemä haastattelu ja vaali tapahtuvat kirkolliskokouksen yhteydessä. Tarvittaessa järjestetään ylimääräinen kirkolliskokous.

Työryhmän ehdotus ulkopuolisten HR-asiantuntijoiden käytöstä ei valiokunnan mielestä sovellu ehdokkaiden arviointiin, sillä kirkon ulkopuolinen henkilö ei pysty luotettavasti arvioimaan hengelliseen johtajuuteen liittyviä vaatimuksia. Piispan tehtävään kutsutaan, joten hakumenettely ei ole tarkoituksenmukainen. Valiokunta ei pidä tarkoituksenmukaisena ylläpitää listaa kanoniset ja muut ehdot täyttävistä ehdokkaista työryhmän esittämällä tavalla.

Valiokunta ehdottaa, että asia siirretään lakivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti (Asia 9. Mietintö lakityöryhmän perustaminen ja sen toimeksianto) perustettavalle lakityöryhmälle arvioitavaksi sen suhteen, mitä säädösmuutoksia prosessin muutos edellyttää.

Päätöksen toimeenpano edellyttää piispainkokouksen hyväksyntää.

Päätöksen perustelut

Tehdyn aloitteen tavoite oli lisätä avoimuutta ja ennustettavuutta piispan valintaan niin, että ehdokasasettelu on riittävän ajoissa kirkolliskokousedustajien tiedossa ja edustajat voivat muodostaa käsityksen valittavista hyvissä ajoin ennen vaalia. Esitetty muutos täyttää tämän tarpeen.

28. marraskuuta 2018

Tuovi Haikala
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Aila Koivisto
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

Asia 13. Selvitysmiehen selvitys

Hallintovaliokunnan mietintö

Kirkon hallinnon uudistukseen liittyen kirkollishallitus on 8.6.2018 pitämässään istunnossa valinnut selvitysmieheksi asianajaja Hannu Palsolan Kuopiosta laatimaan kirkolliskokoukselle selvityksen hiippakuntarajojen muuttamiseen ja uusien seurakuntien perustamiseen liittyvistä oikeudellisista kysymyksistä sekä piispojen tekemän esityksen sisällöstä. Selvitysmies on laatinut 18.10.2018 päivätyt selvityksen.

Kirkollishallitus yhtyy selvitysmies Hannu Palsolan selvitykseen ja sen perusteluihin. Kirkollishallitus lähettää selvityksen vuoden 2018 kirkolliskokouksen hallintovaliokunnan käsiteltäväksi. Hallintovaliokunta käsittelee selvitystä hiippakuntarajojen arvioinnin osalta.

Kuulemiset

Valiokunta on kuullut asiassa selvitysmies Hannu Palsolaa ja talousvaliokunnan jäsentä Ioannis Lampropoulosta ja saanut häneltä tiedoksi tuoreimmat väestö- ja talousennusteet.

Päätösesitys

Hallintovaliokunta kiittää selvitysmiestä kattavasta selvityksestä. OrtL 20 §:n 2 momentin 6) kohdan mukaan hiippakuntarajoista päättäminen kuuluu kirkolliskokouksen toimivaltaan, joten hallintovaliokunta tekee päätösesityksensä vain hiippakuntarajoja koskien.

Hallintovaliokunta yhtyy selvityksen kohdan 5. mukaiseen hiippakuntarajojen muutosesitykseen, joka perustuu piispainkokouksen 15.6.2018 esitykseen, ja ehdottaa hiippakuntarajojen uudistamista selvityksen mukaisesti.

Päätöksen perustelut

Suunnitellut seurakuntamuutokset edellyttävät hiippakuntarajojen muutosta Tampereen seurakunnan osalta niin, että se siirtyy Helsingin hiippakunnasta Oulun hiippakuntaan. Muutoksella on piispainkokouksen tuki.

Selvityksen johdosta käyty muu keskustelu

Hallintovaliokunta esittää toivomuksenaan kirkollishallitukselle, että käsitellessään selvityksessä ehdotettuja seurakuntarajojen muutoksia, kirkollishallitus ottaisi huomioon seuraavat seikat:

- Yhdistymiset pyritään toteuttamaan ensisijaisesti neuvotteluiden kautta yhteisymmärryksessä osapuolten kesken
- Varmistaa, että seurakunnat saavat riittävästi tietoa käytävien keskustelujen pohjaksi
- Kirkollishallitus seuraa muutosprosessia ja jakaa siitä saatuja hyviä kokemuksia seurakuntien kanssa
- Päättää muutoksen johtamisrakenteista

Uusien seurakuntien käynnistämistyön ajan kannustaa ja tukee:

- Kappeliseurakuntien perustamista
- Yhdistettäviä seurakuntia laatimaan suunnitelman seurakuntakeskusten ulkopuolisten muiden toimintakeskusten pyhäköistä, papistosta ja muusta toiminnasta
- Yhdistettäviä seurakuntia laatimaan suunnitelman eri seurakuntien omaisuuden käytöstä ja hallinnasta
- Yhdistettäviä seurakuntia laatimaan suunnitelman, miten yhdistettävien seurakuntien sidottujen rahastojen ja testamentilla saatujen varojen käyttötarkoitusta turvataan

28. marraskuuta 2018

Tuovi Haikala
Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Aila Koivisto
Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin hallintovaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2019 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2020-2021

Talousvaliokunnan mietintö

Talousvaliokunta kuuli asiassa talouspäällikkö Henna Mynttistä, lakimies Jari Rantalaa ja hallintovaliokunnan puheenjohtaja Tuovi Haikalaa.

Valiokuntien lausunnot

Valiokunta pyysi ja sai lausunnot hallinto- ja sivistysvaliokunnilta.

Päätösesitys

Talousvaliokunta esittää hyväksyttäväksi keskusrahaston vuoden 2019 talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2020-2021 seuraavin muutoksin:

Kirkolliskokouksen päätöksen 27.11.2018 mukaisesti lisätään talousarvioon 10 000 euron määräraha kirkkomusiikin kehittämiseksi kustannuspaikalle 301 (avustukset ja yhteistyösopimukset, tilille 4826 kulttuuriperintö).

Talousvaliokunta esittää, että milloin kirkossa on apulaispiispa omassa toimessaan, määräraha voidaan lisätä ao. kohtaan kirkollishallituksen päätöksellä.

Keskusrahaston taseessa on nk. säännöttömiä erillisrahastoja (kehittämisrahasto, kiinteistörahasto, kirjarahasto). Näistä rahastoista kehittämisrahastoa ja kiinteistörahastoa esitetään purettavaksi hallinnonuudistuksesta johtuvien kulujen rahoittamiseksi. Tämä ei vähennä uudistuksen kuluja, mutta

tasoittaa keskushallinnon tulosta. Taseen kiinteistörahostosta siirretään 100 000 euroa kustannuspaikalle hallinnonuudistus (235, tilille 6880 rahastojen vähennys) ensisijaisesti kiinteistöryhmän alaan liittyviin kuluihin (kiinteistöjen kartoitus- ja kehittämistyö).

Rahastojen purkaminen ja lisäykset talousarvioon muuttavat talousarvion lopputulosta niin, että talousarviovuoden 2019 alijäämä on 73 600 € ja suunnitelmavuosien 2020 alijäämä on 42 000 € ja 2021 alijäämä on 11 500 €.

Valiokunta esittää, että kirkollishallitus perustaa taloustyöryhmän ja hallinnonuudistuksen ohjausryhmän. Taloustyöryhmä valmistelee ja suunnittelee palvelukeskuksen johtoryhmän kanssa kirkon talouden linjaukset; mm. mitä menoja katetaan keskusrahastomaksuilla ja valtionavustuksilla.

Taloustyöryhmän tehtäviin kuuluu arvioida ja suunnitella talousvarojen keskittämisen ja hajauttamisen kriteerit ja niiden vaikuttavuus. Taloustyöryhmä yhteistyöllä palvelukeskuksen kanssa luo talouden ohjauksen linjaukset: mm. budjetoitiprosessit, osallistavan budjetoinnin, talousraportoinnin sekä hankintatoimen kehittämisen. Taloustyöryhmä työskentelee yhteistyössä sekä laki- että kiinteistöryhmän kanssa.

Hallinnonuudistuksen ohjausryhmä toimii asiantuntijaryhmänä, jonka toimeksianto perustuu kirkollishallituksen päätöksiin hallinnonuudistuksesta.

Kirkollishallituksen esityksestä poiketen talousvaliokunta esittää, että ristisaattohankkeeseen ei palkata osa-aikaista projektityöntekijää, vaan se toteutetaan verkostoituneesti järjestöjen ja seurakuntien yhteistyönä. Esitetty määräraha käytetään projektin toteuttamiseen.

Talousvaliokunta esittää, että yhteistyösopimuksen piirissä olevien tahojen ja muiden kirkon talousarviossa avustusta saavien tulee vuosittain raportoida kirkollishallitukselle saamansa avustuksen käytöstä, vaikuttavuudesta ja tavoitteiden saavuttamisesta. Tämä tukee taloushallinnon ja toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä.

Päätöksen perustelut

Talousvaliokunta toteaa sivistysvaliokunnan lausuntoon viitaten, että kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman päälinjat on huomioitu talousarviossa oikeansuuntaisesti. Talousarvio on laadittu jatkuvuuden, olennaisuuden ja varovaisuuden sekä hyvän taloushallinnon periaatteiden mukaisesti. Seuraavien vuosien talousarvioiden valmisteluun tulisi lisätä graafisten esitysten määrää talousarvion selkeyttämiseksi.

Talousvaliokunta toteaa, että kirkolliskokouksen 27.11.2018 tekemä päätös lakityöryhmän perustamisesta sisältää talousohjaukseen liittyvät säädökset, mukaan lukien ehdotuksen tekeminen keskusrahastomaksun määräytymisperusteista, joka vaikuttaa olennaisesti sekä kirkon että seurakuntien talouteen.

Muutosprosessin onnistumiseksi kirkon on riittävästi ja oikein kohdentamalla osoitettava resursseja tulevaisuuden säästöjen saavuttamiseksi. Ylimenokauden aikana toimenpiteiden vaikuttavuus on arvioitava säännöllisesti. Kirkon vahvistuvan viestinnän tulee olla osa muutosjohtamista ja tukea sitä. Oikein kohdennetun, asiallisen ja oikea-aikaisen viestinnän taloudelliset vaikutukset hallinnonuudistuksen aikana ovat merkittävät.

Talousvaliokunta toteaa, että taloushallinnon keskittämispäätökset edellyttävät kahden taloussihteerin rekrytointia. Hallinnonuudistukseen liittyvät säädöspohjan muutokset edellyttävät resurssointia sihteerin

tehtäviin. Talousarvioesitys sisältää viestinnän vahvistamisen kokoaikaisella, vakinaisella venäjänkielisellä tiedottajalla. Lisäys on yhteensä kolme henkilötyövuotta.

Muutosjohtamisen ja yhteisten palvelujen osana tulee seurata ja arvioida vapaaehtoistyön merkitystä ja taloudellisia vaikutuksia kirkon työkentällä. Arvioinnin avulla voidaan tuottaa tietoa vapaaehtoistoiminnasta, siihen liittyvistä kehittämistarpeista sekä toiminnan taloudellisesta vaikuttavuudesta.

28. marraskuuta 2018

Markku Salminen
Talousvaliokunnan puheenjohtaja

Elina Lehmuskoski
Sihteeri

Kirkollishallituksen esitys:
Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2019 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelmavuosille 2020-2021.

Kirkollishallituksen esitys

Kirkollishallitus lähettää Keskusrahaston vuoden 2019 talousarvion sekä toiminta- ja taloussuunnitelman vuosille 2020 –2021 kirkolliskokoukselle. Liite 5.

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että talousarvion sitovuustaso on taloussäännön mukaisesti kustannuspaikka. Kustannuspaikkavastaavalla on harkintavalta enintään 10 prosentin suuruisiin perusteltuihin poikkeamiin ja kirkollishallituksella on kustannuspaikkakohtainen harkintavalta enintään 20 prosentin suuruisiin perusteltuihin poikkeamiin.

Esitys asian käsittelystä
Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että asiasta 5 pyydetään talousvaliokunnan mietintö.

Hallintovaliokunnan lausunto:
Talousvaliokunnalle

Lausunto

Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2019 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2020-2021.

Viitaten Talousvaliokunnan lausuntopyyntöön asiassa 5. hallintovaliokunta toteaa, että hallinnonuudistuksen joustava läpivienti tulee vaatimaan investointeja talousvaliokunnan lausuntopyynnössä esitetyllä tavalla. On kuitenkin vaikea arvioida, mikä todellinen tarvittava rahamäärä tulee olemaan ilman konkreettisempaa tietoa tarvittavista panostuksista.

Hallintovaliokunta arvioi, että talousarvioehdotuksen mukainen summa jaettuna kolmelle vuodelle tulee varata erityisesti hallinnonuudistuksen käyttöön ja mikäli vuoden 2019 aikana varatusta summasta jää osa käyttämättä, se siirtyy seuraavalle vuodelle kyseiselle vuodelle varatun budjetin lisäksi.

Hallintovaliokunta katsoo, että kehittämisrahaston hyödyntäminen hallinnon muutosten rahoittamiseen on tarkoituksenmukaista. Hallinnonuudistus tulisi rahoittaa ensisijaisesti kehittämisrahaston purkamisesta saaduista varoista eikä vähentämällä varoja muilta momenteilta.

27. marraskuuta 2018

Tuovi Haikala

Hallintovaliokunnan puheenjohtaja

Aila Koivisto

Sihteeri

Sivistysvaliokunnan lausunto:

Talousvaliokunnalle

Lausunto

Asia 5. Keskusrahaston vuoden 2019 talousarvio sekä toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2020-2021.

Lausunto

Kirkon vuoden 2019 talousarvio, perustelut ja taloussuunnitelmat vuosille 2020-2021 eivät suoraan anna vastausta kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman päälinjojen toteutumisesta. Nämä tiedot ovat löydettävissä budjetista, mutta ovat kirjatut eri kohtiin. Tarkasteltuaan talousarviota 2019 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaa vuosille 2020-2021 sivistysvaliokunta katsoo, että niissä huomioidaan kirkon toiminta- ja tavoitesuunnitelman päälinjat oikeansuuntaisesti.

Lausunnon perustelut

Toiminta- ja tavoitesuunnitelman päälinjat näkyvät kustannuspaikkakohtaisissa perusteluissa seuraavissa kohdissa: 205, 222 ja 301.

Toiminta- ja tavoitesuunnitelman päälinjat näkyvät myös budjetissa kohdissa: 4802, 4803, 4805, 4819, 4823 ja 4826.

26. marraskuuta 2018

Maria Lampinen

Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja

Soili Penttonen

Sihteeri

Päätös:

Hyväksyttiin talousvaliokunnan mietinnön mukaisesti.

***

4. Päätös seuraavan täysistunnon ajankohdasta

Seuraava täysistunto päätettiin pitää 29.11.2018 liturgian jälkeen kirkossa.

5. Ilmoitusasiat

Matti Tolvanen ilmoitti, että edustajat voivat jäädä täysistunnon jälkeen vapaamuotoiseen keskustelutilaisuuteen piispanvaaliin liittyen. Piispanvaalissa ehdolla olevat henkilöt eivät voi osallistua keskusteluun.

6. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 14.33.

***

Kirkolliskokouksen yhdeksäs täysistunto 29. marraskuuta 2018 klo 11.00-11.40

1. Kokouksen avaaminen

Puheenjohtajana toiminut arkkipiispa Leo avasi yhdeksännen täysistunnon.

2. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin. (Liite 23. Kirkolliskokouksen IX täysistunto 29.11.2018)

3. Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan vaalin toimittaminen

Kirkollishallituksen esitys

Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan toimi tuli avoimeksi 1.1.2018 lukien kun arkkipiispa Leo siirtyi hoitamaan Helsingin ja koko Suomen arkkipiispan tointa Helsinkiin. Piispainkokous on määrännyt Joensuun piispa Arsenin hoitamaan hiippakunnan piispan tehtäviä toistaiseksi. Ortodoksisesta kirkosta annetun lain 42 §:n mukaan kirkolliskokous päättää hiippakunnan piispan valinnasta vaalilla kirkollishallituksen esityksestä ja piispainkokouksen vahvistaman ehdokaslistan perusteella.

Kirkollishallitus esittää vuoden 2018 kirkolliskokoukselle, että se valitsee vaalilla Kuopion ja Karjalan hiippakunnan piispan.

Esitys asian käsittelystä

Kirkollishallitus esittää kirkolliskokoukselle, että asiasta 6 pyydetään hallintovaliokunnan mietintö.

Leo
Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Ehdokasasettelu

Kirkolliskokouksen neljännessä täysistunnossa 27.11.2018 ehdokkaiksi vaaliin esitettiin Joensuun piispa Arseni, arkkimandriitta Andreas Larikka ja arkkimandriitta Sergei, joista piispainkokous 28.11.2018 pani ehdolle kaikki kolme edellä mainittua. (Liite 24. Piispainkokouksen pöytäkirja 28.11.2018)

Vaalin toimittaminen

Arkkipiispa Leo avasi vaalitulaisuuden ja lakimies Jari Rantala totesi vaaliin ehdolle asetetut ehdokkaat, jonka jälkeen kukin kirkolliskokousedustaja sai nimenhuudon jälkeen vaalilipun ja merkitsi äänestyspaikalla lippuun yhden piispainkokouksen ehdolle asettaman henkilön nimen. Tämän jälkeen lippu leimattiin vaalitoimitsija Matti Tolvasen toimesta ja pudotettiin vaaliurnaun. Äänestyksen päätyttyä vaalitoimitsijat Marko Patronen ja Matti Tolvanen laskivat annetut äänet ja arkkipiispa Leo julisti vaalin tuloksen.

Päätös:

Vaalissa annettiin 35 ääntä. Äänet jakautuivat seuraavasti: Piispa Arseni 22 ääntä, arkkimandriitta Sergei 10 ääntä, arkkimandriitta Andreas Larikka 2 ääntä, tyhjiä 1.

4. Ilmoitusasiat

Arkkipiispa Leon päätöspuhe sekä stuerttien muistaminen.

5. Istunnon päättäminen

Puheenjohtaja päätti täysistunnon klo 11.40.

***

Pöytäkirjan vakuudeksi

Arkkipiispa Leo
Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa
Kirkolliskokouksen puheenjohtaja

Jari Rantala
Palvelukeskuksen lakimies
Kirkolliskokouksen sihteeri